

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ
ТЕРМІНОСИСТЕМИ НАПРИКІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ:
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ І СЛОВОТВОРЧИЙ АСПЕКТИ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-2а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Новосолова Катерина Олегівна

Керівник д.ф.н., проф. Єнікеєва С. М.

Рецензент к.ф.н., доц. Шевчук О. В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
НОВОСЬОЛОВІЙ КАТЕРИНИ ОЛЕГІВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Розвиток англомовної економічної терміносистеми наприкінці ХХ – початку ХХ століть: соціокультурний і словотворчий аспекти»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Єнікеєва Санія Маратівна, д.ф.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «13» квітня 2021 року № 590-с.

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 30.11.2021 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту):
теоретичні засади англомовної економічної терміносистеми; лінгвальні та соціокультурні чинники у формуванні сучасних економічних термінів; економічні словники англійської мови, видання економічного спрямування.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) розглянути англомовну економічну терміносистему; 3) виявити лінгвільні та соціокультурні чинники економічної терміносистеми; 4) побудувати морфологічні моделі економічних термінів в сучасній англійській мові.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Єнікєєва С.М., д.ф.н., професор	13.04.2021	13.04.2021
Розділ 1	Єнікєєва С.М., д.ф.н., професор	18.05.2021	18.05.2021
Розділ 2	Єнікєєва С.М., д.ф.н., професор	25.08.2021	25.08.2021
Висновки	Єнікєєва С.М., д.ф.н., професор	22.11.2021	22.11.2021

6. Дата видачі завдання 13.04.2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	квітень 2021	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	квітень 2021	виконано
3.	Написання вступу	травень 2021	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	червень 2021	виконано
5.	Написання практичного розділу	серпень 2021	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2021	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2021	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад 2021	виконано
9.	Захист	грудень 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____
(підпис)

К. О. Новосьолова _____
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

С. М. Єнікєєва _____
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____
(підпис)

В. А. Бережний _____
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 61 стор., 55 джерел, 1 додаток.

Об'єкт дослідження: терміни економічної терміносистеми сучасної англійської мови.

Мета роботи: дослідити особливості соціокультурного і словотворчого функціонування англійської економічної терміносистеми наприкінці XX – початку XXI століть.

Теоретико-методологічні засади: ключові напрямки дослідження економічної терміносистеми сучасної англійської мови, її структурні і семантичні особливості.

Отримані результати: здійснено комплексне дослідження структурних і семантичних особливостей англійської економічної терміносистеми, виявлено та описано морфологічні моделі термінотворення у сучасній англійській економічній терміносистемі, здійснено розподіл економічних термінів на тематичні групи, визначено функціональні параметри англійських термінів. Основні положення є внеском у розвиток таких галузей англістики, як термінознавство, лексикологія, а саме таких її підрозділів, як морфологія та семантика. Її висновки збагачують знання щодо семантики, структури та функціонування терміна, розкривають перспективи для подальшого вивчення та розробки конструктивної методики дослідження галузевих терміносистем. Окрім того, матеріал може слугувати основою для майбутніх перспективних зіставних досліджень економічної терміносистеми у двох чи більше мовах.

Ключові слова: *економічний термін, економічна терміносистема, тематична група, синонімія, антонімія, термін з когнітивною вартістю, термін з інформаційною насиченістю*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	6
1.1 Сучасні напрямки у дослідженні термінознавства.....	6
1.2 Статус терміну «економічна терміносистема».....	9
1.3 Взаємозв'язок економічної терміносистеми з терміносистемами суміжних дисциплін.....	16
1.4 Лінгвальні та соціокультурні чинники формування сучасних економічних термінів.....	20
РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНІ І СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ	26
2.1 Морфологічна модель формування сучасних економічних термінів.....	26
2.2 Семантичні особливості у формуванні англомовної економічної терміносистеми.....	37
2.3 Тематична характеристика сучасних економічних термінів.....	49
2.4 Функційні параметри англомовних економічних термінів.....	53
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТОК А	68

ВСТУП

Протягом останніх двадцяти років у словниковому запасі англійської мови спостерігаються активні динамічні процеси в галузі економіки та бізнесу. Це спостерігається, насамперед, у більшій частоті вживання економічної лексики та термінології, а також у появі нових одиниць для номінації нових понять, об'єктів, явищ, що виникли у зв'язку з бурхливим розвитком економічних відносин. Важливість ділового спілкування зросла на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, культурної та економічної інтеграції та тенденції цифровізації у фінансовій сфері. Нові лексичні одиниці з'явилися в умовах економічної нестабільності в результаті поширення вірусу Ковід-19 на тлі швидкого впровадження нових технологій та моделей поведінки на підтримку віддаленої роботи та проживання.

Проблемами термінології у різні часи займалися такі відомі лінгвісти, як О. С. Ахманова, Г. О. Винокур, О. Вюстер, Б. М. Головін, В. П. Даниленко, Т. Р. Кияк, В. М. Лейчик, Д. С. Лотте, Е. Ф. Скороходько, О. В. Суперанська та ін. Значний теоретичний та практичний внесок у дослідження терміносистем на матеріалі різних мов зроблено у галузях маркетингу О.І. Гутиряк, ринкових відносин З.Б. Куделько, біржова термінологія Ю. В. Сидоренко, податкова термінологія О. Константинова, термінологія кредитування та банківської справи О. Дуда та багато інших.

Проте, не зважаючи на таку велику кількість наукових праць, присвячених проблемам терміносистем різних галузей знань, економічна терміносистема сучасної англійської мови досі лишається недостатньо дослідженою. Зокрема, не остаточно вирішеним є питання про визначення економічної терміносистеми у мові, її структурні та семантичні зрушення.

Актуальність роботи полягає в необхідності вироблення ґрунтовного системного підходу до аналізу економічної терміносистеми як складного соціокультурного та лінгвістичного явища, спираючись на сучасний мовний матеріал.

Наукова новизна полягає у спробі власного дослідження структурних і семантичних особливостей англомовної економічної терміносистеми, виявлено та описано продуктивні моделі термінотворення у сучасній англомовній економічній терміносистемі, здійснено розподіл економічних термінів на тематичні групи.

Об'єктом дослідження є терміни економічної терміносистеми сучасної англійської мови.

Предметом дослідження є структурні та семантичні особливості англомовних економічних термінів.

Метою дослідження є розкриття особливостей соціокультурного і словотворчого функціонування англомовної економічної терміносистеми наприкінці ХХ – початку ХХІ століть.

Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) проаналізувати сучасні напрямки термінознавства;
- 2) дати визначення терміну «англомовна економічна терміносистема»;
- 3) встановити взаємозв'язок економічної терміносистеми з терміносистемами суміжних дисциплін;
- 4) з'ясувати лінгвальні та соціокультурні чинники формування сучасних економічних термінів;
- 5) описати морфологічні моделі термінотворення у сучасній англомовній економічній терміносистемі;
- 6) виявити особливості семантики англомовних економічних термінів;
- 7) розподілити економічні терміни на тематичні групи;
- 8) визначити функційні параметри сучасних англомовних термінів.

Матеріалом дослідження стали 1020 термінологічних одиниць, відібраних із 3 словників сучасної англійської мови (онлайн, тлумачних): “Dictionary by Merriam-Webster”, “Oxford Dictionary of English”, “Cambridge International Dictionary” та англомовних публіцистичних текстів з економіки за період 2017– 2021 рр.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: лінгвістичного спостереження та аналізу, описового і компонентного методів, методу аналізу словникових дефініцій та статистичних методів обчислення кількісних результатів.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів під час проведення семінарських занять з лексикології та практичних занять з англійської мови.

Робота пройшла **апробацію** на науково-практичній студентській конференції. Результати дослідження представлено у публікації:

1.Новосьолова К.О. Розвиток англомовної економічної терміносистеми наприкінці 20-го початку 21-го століття: соціокультурний та словотворчий аспекти. *Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу* : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 21 трав. 2021 р.). Житомир, 2021. С.78– 82.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про напрямки термінознавства як науки, особлива увага приділяється визначенню поняття «економічна терміносистеми», розглянуто питання лінгвальних та соціокультурних чинників її формування.

Другий розділ містить власний аналіз структурних і семантичних особливостей сучасної економічної терміносистеми.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Додаток містить морфологічні продуктивні моделі економічних термінів, яка стала фактичним матеріалом дослідження.

Загальна кількість сторінок 61, кількість використаних джерел 56.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Сучасні напрямки у дослідженні термінознавства

Під впливом науково-технічного прогресу всі сфери життя суспільства піддаються змінам, що в свою чергою веде до розвитку й збагачення мови: в результаті цих змін виникають спеціальні слова, які використовуються для позначення об'єктів або понять, які досліджуються певною галуззю. Цей процес є динамічним і відбивається в усіх мовах світу. Крім того, науково-технічна термінологія, як спеціальний прошарок мови, фіксує досягнення людського розуму. Вона позначає реалії багатьох галузей знань, виробництва тощо.

В останні роки проблемами терміносистем зацікавлені лінгвісти і фахівці різних галузей. Для того, щоб правильно зрозуміти основні явища та процеси функціонуючої терміносистеми необхідно, насамперед, проаналізувати проблеми цієї науки, простежити напрями й тенденції розвитку, що сприяли передачі термінологічних знань, зумовили створення її сучасного стану та визначили роль і місце термінознавства серед інших галузей знань.

На думку Т. Л. Канделакі, питання термінології – це не лише національно-історична, а й інтернаціональна проблема історії світової науки, історії цивілізації та пошуків взаєморозуміння між народами [Канделакі 1968, с. 9]. Більшість сучасних термінологів підтримують цю думку. Як зазначає Х. Піхт, передумовою співпраці між термінологами різних країн є трансфер знань, що успішно здійснюється завдяки належному

рівню розвитку термінології, яка відбиває основні поняття тієї чи іншої галузі [Піхт 2003, с. 72].

А такі відомі вітчизняні термінологи, як Т. Р. Кияк, А. С. Д'яков та З. Б. Куделько дотримуються думки, що найзагальніша мета термінознавства полягає у спробі зробити процес утворення та вживання термінологічних найменувань більш керованим та сприяти раціоналізації професійного спілкування.

Для кожного термінолога важливим є дослідження проблеми термінознавства в діахронії. А саме аналіз того, як з часом розвивалися знання про терміни. Наприклад, О. М. Іващишин наголошує, що у час, коли наука та техніка інтенсивно розвивається, дослідження термінології не лише вдосконалює систему передавання й обробки інформації, співробітництва науковців різних країн у всіх можливих сферах, але й дозволяє підбити підсумки здобутих за певний період часу результатів, порівняти їх з наявними та визначити завдання й напрями діяльності на майбутнє [Іващишин 2007, с. 16].

Наприкінці ХХ– на початку ХХІ ст. спостерігається «термінологічний вибух», який охоплює майже усі мови, супроводжується запровадженням великої кількості нових термінологічних одиниць. Це явище можна пояснити інтенсивним розвитком цифрових технологій, сучасних комунікативних систем, зокрема, використання інтернету для спілкування науковців та фахівців усіх галузей науки й техніки у всьому світі. Наприкінці ХХ ст. лінгвісти намагалися створювати національні терміносистеми, а вже на початку ХХІ ст. починають з'являтися міжнаціональні терміни, які сприяють порозумінню фахівців і вчених різних країн.

На сьогоднішній день, вивченням термінознавства займаються такі відомі термінологи, як С. В. Гриньов, О. І. Гутиряк, В. В. Дубічинський, Ю. А. Зацний, З. Б. Куделько, Л. О. Симоненко, В. А. Татаринів, Л. О. Манерко, С. Є. Райт, Дж. Н. Сурмонт, Л. Б. Ткачова, С. Д. Шелов та інші. Наприклад, лінгвістами, які проводять аналіз різних аспектів

терміносистем економіки та маркетингу є О. І. Гутиряк, С. В. Губик, І. М. Гумовської, О. І. Дуди, К. В. Житнікової, О. М. Іващишин, В. Л. Іщенко та інші.

Так, О. І. Дуда займається дослідженням проблеми термінологізації – семантичного способу творення кредитно-банківських термінів у сучасній англійській мові. Аналіз англійських полікомпонентних економічних термінів з прикметниками в парадигматичному й синтагматичному аспектах проводить В. Л. Іщенко. Вивчає когнітивно-дискурсивні аспекти англійського економічного дискурсу С. В. Губик. Термінологічною міграцією, зокрема, функціонуванням юридичної термінології в англійських економічних текстах (монографічних працях, навчально-методичній літературі, періодичних виданнях та документації) займається І. М. Гумовська.

У своїй праці О. І. Гутиряк здійснив спробу проаналізувати основні аспекти сучасної англійської термінології маркетингу і стратифікаційну та семантико-тематичну структури термінології, визначив склад і структуру термінів маркетингу. Було встановлено, що зі збільшенням семантичної продуктивності термінів їхня структурна складність і довжина зменшуються, а зі збільшенням семантичної складності – збільшується [Гутиряк 1999, с.80]. У своїй роботі К. В. Житнікова дає визначення семантичним та прагматичним особливостям фразеологічних одиниць в англійській терміносистемі менеджменту та маркетингу [Житнікова 2008, с. 107].

Сьогодні увагу дослідників привертають як напрями теоретичних засад термінології, взаємозв'язків між термінознавством, лінгвістикою та філософією, так і напрями застосування результатів теоретичних досліджень у практиці міжнародного спілкування, укладання термінологічних словників і банків баз даних, стандартизації та гармонізації термінологічних систем, поєднання традиційних та інноваційних процесів їхнього розвитку в умовах глобалізації та інтеграції наукових і виробничих напрямів діяльності людини [Іващишин 2007, с. 22]. На думку Т. Р. Кияк, зростатиме кількість термінів-

інтернаціоналізмів у сучасній мові науки й техніки, що демонструє тенденції міжнародного кооперування, інтеграції багатьох галузей, об'єднання зусиль учених і фахівців різних країн з метою високоефективного обміну досвідом та професійної комунікації [Кияк 1994, с. 9].

Процес упорядкування терміносистем необхідний для розмежування наукових дисциплін, які у своїй сукупності формують науку загалом. Якісно впорядкована термінологія дозволяє полегшити роботу перекладачів, фахівців даної сфери знань, стає інструментом для подальшого розвитку науки. Проте, досі залишається невирішеним ряд теоретичних питань. Так, наприклад, проблемним є питання єдиного визначення терміна і терміносистеми. До того ж, на сьогоднішній день поза увагою термінознавців залишалася англійська економічна лексика.

Таким чином, в результаті дослідження актуальних напрямів розвитку термінології ми дійшли висновку, що хоча різні галузі знань науки й техніки мають значні відмінності, терміносистеми, які обслуговують їх, характеризуються загальними рисами, адже всі вони формуються із лексичного матеріалу тієї мови, якою розмовляють учені, що її створюють, з використанням певних логічних закономірностей. Сьогодні основними завданнями термінознавства є впорядкування та стандартизація національних і міжнаціональних терміносистем. Аналіз досвіду лінгвістів і термінознавчих шкіл є фундаментом для будь-якого термінологічного дослідження.

1.2 Статус терміну «економічна терміносистема»

У зв'язку з глобалізацією світової економіки багато термінів на позначення економічних понять увійшли у професійне мовлення й активно використовуються у фаховій комунікації. Саме тому дослідження економічної терміносистеми сучасної англійської мови є актуальним,

оскільки дає можливість виявити закономірності формування та сучасного розвитку економічної терміносистеми, з'ясувати особливості системної організації економічних термінів та доповнити положення й висновки теоретичних питань англomовного термінознавства.

Визначаючи поняття «термін», лінгвісти наголошують на структурних та морфологічних характеристиках лексичної одиниці терміносистеми, зауважуючи, що це можуть бути як моно-, так і полілексемні одиниці номінативної та вербальної природи. Термін є єдиною самостійною одиницею найменування, маючи складну внутрішню семантичну структуру. Однак термін, як і всі інші мовні універсалиї, важко піддається дефініціюванню. Таким чином сьогодні є велика кількість визначень поняття «термін».

Так, на думку Н. О. Григоренко, термін – це одиниця будь-якої конкретної природної чи штучної мови (слово, словосполучення, аббревіатура, символ, сполучення слова й букв-символів, сполучення слова й цифр-символів), яка має в результаті стихійно сформованої чи особливо свідомої колективної домовленості спеціальне термінологічне значення.

Значення терміна достатньо точно та повно відбиває основні, істотні на цьому рівні розвитку науки й техніки ознаки відповідного поняття й може бути вираженим або в словесній формі, або в тому чи іншому формалізованому вигляді. Термін – слово, яке обов'язково співвідноситься з певною одиницею відповідної логіко-поняттєвої системи щодо змісту [Григоренко 2010, с. 71].

Однак, якщо вірити цьому визначенню, то до терміносистем варто включати всі слова чи символи, які позначають спеціальні поняття, тут ми маємо на увазі номенклатурні найменування, які більшість лінгвістів не відносять до терміносистем. На думку О. О. Реформатського, терміни, «як однозначні слова, що позбавлені експресивності» [Реформатський 1967, с. 247].

М. М. Глушко наголошує, що «термін – це слово чи словосполучення для відображення понять і позначення предметів, яке має, завдяки точній дефініції, чіткі семантичні межі й тому однозначне в межах відповідної класифікаційної системи» [Глушко 1974, с. 300]. Проте, досліджуючи будь-яку терміносистему, можна натрапити на явища полісемії та синонімії, які хоч і є небажаними, однак повністю уникнути їх не вдається.

У нашому дослідженні ми орієнтуємося на визначення, запропоноване В. М. Лейчиком: «термін – це лексична одиниця певної мови для спеціальних цілей, що означає загальне-конкретне чи абстрактне поняття теорії певної спеціальної галузі знань чи діяльності» [Лейчик 2009, с. 31]. Вони є засобом для позначення спеціальних понять та є елементами терміносистем, які описують певні сфери. Терміни – це невіддільні органічні частини лексичної системи літературної мови, які відрізняються від інших розрядів слів своєю величезною інформаційною насиченістю.

Сучасна мова науки й техніки висуває до термінів кілька вимог: однозначність, системність, незалежність від контексту, точність та лаконічність. Термін не повинен бути полісистемним, омонімічним, синонімічним. Основною властивістю терміна є його однозначність. Терміни функціонують не просто в мові, а в складі певної термінологічної системи, яка є підсистемою усередині загальної лексичної системи мови.

На думку О. О. Реформатського, термінологія – це система понять цієї науки, закріплених у відповідному вислові [Реформатський 1961, с. 247]. Якщо в загальноповсякденній мові (поза терміносистемою) слово може бути багатозначним, то, потрапляючи у певну термінологічну систему, воно набуває однозначності.

Специфіка термінів, як особливого лексичного розряду слів, полягає в тому, що вони створюються в процесі виробничої та наукової діяльності й тому функціонують лише серед людей, які приймають активну участь у наукових та виробничих процесах, тобто на рівні макроконтраксту. Тому, на відміну від звичайних слів, однозначність яких у мовній комунікації

забезпечується ситуацією чи лінгвістичним контекстом, однозначність терміна регламентується екстралінгвістичним макроконтекстом чи лінгвістичним мікроконтекстом.

У межах лексичної системи мови терміни виявляють ті самі властивості, що й інші слова, тобто їм властива синонімія, антонімія, полісемія й ідіоматика. Так, наприклад, синонімія у терміносистемі – це вияв загальномовної закономірності. Особливістю цього явища є те, що терміни-синоніми співвідносяться з одним і тим самим поняттям й об'єктом. Тому в терміносистемі наявні абсолютні синоніми, які позбавлені стилістичних відтінків. Однак терміни-синоніми відрізняються іншими ознаками, наприклад, структурою, походженням, особливостями функціонування.

Погляди дослідників на терміни-синоніми є неоднозначними. Так, А. П. Коваль зазначає, що слова чи словосполучення можуть співвідноситися з одним і тим самим науковим поняттям або об'єктом дійсності. Такі терміни називаються термінами-дублетами [Коваль 1978, с. 51].

Як вважає В. П. Даниленко, терміни, які виражають певне поняття, як правило, не характеризують його з різних боків. Вони є дублетними найменуваннями, що ввійшли до термінологічної системи внаслідок мовних контактів і різноспрямованих тенденцій у процесі її формування [Даниленко 1977, с. 53].

На думку А. П. Ковалю, дублетність – це явище, яке відрізняється від загальномовної синонімії. Оскільки термін має певну дефініцію і через неї співвідноситься з поняттям, він у своїй словесній формі містить певну наперед задану кількість суттєвих ознак цього поняття. Будь-яка словесна форма буде дублетом до попередньої, поки визначення поняття не зміниться. Тобто одиницею з тією самою дефініцією. Отже, в межах терміносистеми є тільки терміни-дублети й немає термінів-синонімів [Коваль 1978, с. 37–38].

З цією думкою погоджується і Л. А. Капанадзе, яка вважає, що немає термінів «близьких за значенням», є тільки дублети [Капанадзе 1965, с. 76]. Водночас В. К. Фаворін вказував на суттєву різницю між науковими

синонімами, з одного боку, і термінологічними дублетами, з іншого боку, стверджуючи, що кожний синонім вказує на суттєву відмінність між об'єктами, а дублети завжди позначають той самий об'єкт.

Таким чином, функціонування слів, які повністю збігаються за вживанням і значенням, у загальнонаціональній мові викликає сумніви, тоді як переважна більшість синонімів у термінології – це все таки термінологічні дублети. Варто зауважити, що наразі немає однастайності серед термінознавців щодо номінації слів із тотожним значенням.

Так, О. О. Реформатський називає їх «стовідсотковими синонімами», Р. А. Будагов – «абсолютними синонімами», О. С. Ахманова і В. П. Даниленко – «лексичними дублетами», Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк – «дублетними парами». У своїй роботі ми використовуємо термін «термінологічні дублети», який пропонується К. Я. Авербухом, О.В. Суперанською, Б. М. Головіним та Р. Ю. Кобріним.

Ми також поділяємо думку К. Я. Авербуха про те, що в терміносистемах функціонують не лише терміни-дублети, і погоджуємося з Д. С. Лотте, В. М. Лейчиком, Т. Р. Кияком, Ф. О. Циткіною, Б. М. Головіним, Р.Ю. Кобріним, В. П. Даниленком, Т. І. Панько та ін., що семантичну співвіднесеність термінів слід визначати як синонімію.

Явище синонімії в економічній терміносистемі виникає тоді, коли те чи інше поняття даної фахової мови отримує декілька термінологічних виразів. Вагоме місце в терміносистемі займають антоніми. Так як будь-яке явище, поняття, предмет сприймаються глибше та яскравіше при зіставленні чи протиставленні, віднаходженні антитези, діаметрально протилежного значення.

Окрім вище сказаного, термін повинен відповідати правилам і нормам певної мови та бути систематичним. Йому притаманна властивість дефінітивності. Тобто кожен термін зіставляється з чітким окремим визначенням, що орієнтує на відповідне поняття.

Термін має бути точним, хоча в фахових мовах є численні «хибно орієнтовні» (термін Д. С. Лотте) одиниці. Вони є експресивно нейтральними, хоча тут правильніше казати не про експресивність терміна чи виразу, а скоріше про інтенсивність деяких семантичних складових.

Термін повинен бути милозвучним (вимога евфонії), тому не слід заохочувати створення термінів, що походять з діалектизмів, жаргонізмів або варваризмів [Лоте 1961, с. 158]. До того ж, терміни не є ізольованими, незалежними, «вибраними» одиницями загальноживаної мови, які мають лише їм притаманні властивості. Вони складають повноцінну частину загального складу мови. А властивості слів проявляються більш визначено, регламентовано, відповідно до вимог професійного спілкування та взаєморозуміння.

Отже, можна стверджувати те, що вимоги до терміна є суворішими у порівнянні з загальноживаним словом, а не про повну відсутність тієї чи іншої особливості в межах диферентних сфер мови; можна говорити про бажані властивості термінологічної одиниці, але не можна вважати її неповноцінною чи непотрібною лише на тій підставі, що вона не має цієї властивості, хоча даний термін давно застосовується користувачем [Д'яков, Кияк 2000, с. 13].

Термін є невіддільним компонентом системи, якщо під системою розуміти сукупність елементів цілого, між якими є обов'язковий і тривкий зв'язок. Сукупність зв'язків у межах такого цілого визначає його структуру. Отже, системність є однією з найважливіших умов існування терміна. Термін може існувати лише як елемент терміносистеми. В свою чергу, під терміносистемою слід розуміти впорядковану сукупність термінів, які адекватно висловлюють систему понять теорії, що описують певну спеціальну сферу людських знань чи діяльності. Тип терміносистеми безпосередньо залежить від характеру відрізка дійсності, який вона обслуговує, а структурно-семантичні характеристики галузевих термінологій певною мірою зумовлені типом науки або техніки й мають істотні

відмінності від загальноживаної лексики. Окрім того, деякі лінгвісти стверджують те, що термінологію варто розділяти на наукову й технічну.

Більшість вчених сходяться на думці, що економічна термінологія зустрічається в багатьох різних сферах: О.І. Гутиряк (термінологія англійського маркетингу), З. Куделько (термінологія ринкових відносин), Ю.В. Сидоренко (біржова термінологія), О.В. Константинова (податкова термінологія), О.І. Дуда (термінологія кредитування та банківської справи).

Терміни виступають як особливі елементи лексичної мови, тобто вони є складовими термінологічної системи, і характеризуються такими відмінними рисами: точністю, унікальністю, послідовністю та об'єктивністю. Більш відомі підстави для класифікації термінів такі: джерело термінів, обсяг термінів, структура термінів.

У сучасній лінгвістиці термін – це цілком офіційний, прийнятий й узаконений в певній галузі науки чи техніки позначення, назва понять. На думку М. Б. Головіна, терміном може бути окреме слово чи утворене на базі іменника підрядне словосполучення, що позначає професійне поняття та призначене для задоволення професійних потреб спілкування у сфері певної професії [Головін М.Б. 1988, с. 276]. О. С. Ісаєва та М. Ю. Шумило розглядають терміни як особливі когнітивні рамочні структури – фрейми, що потребують відповідного погодження [О. С. Ісаєва 2012, с. 23]. А. В. Суперанська вважає, що терміном може бути не тільки слово, узятє з природної мови, але й спеціально культивоване або штучно придумане слово [Суперанська А.В. 1976, с. 74]. Проте Т. Р. Кияк зазначає, що термін важко піддається дефінуванню [Т. Р. Кияк 2000, с.125]. В. М. Лейчик поділяє цю думку. Дослідник вважає, що створення загальновизнаного визначення терміна є неможливим, оскільки термін є належністю та об'єктом низки наук, кожна з яких прагне виділити в терміні ознаки, вагомі з її точки зору [М. Лейчик 1987, с.135-144].

Отже, виходячи з вище сказаного, враховуючи багатогранність економічної діяльності, під економічним терміном за критерієм сучасності

вважаємо мовну одиницю, яка у всіх своїх значеннях чи в частині значень точно виражає спеціальне поняття економічних сфер (маркетингу, ринкових відносин, біржової діяльності, фінансів, кредитування, банківської справи тощо), має закріплене дефініцією термінологічне значення відповідної галузі, входить до терміносистеми економічної сфери як невід'ємний її терміноелемент [Новосьолова 2021, с.79–80].

Термін як слово спеціальної сфери пізнання відбиває результати досвіду й практичної діяльності людини, фіксує професійно-наукові знання про властивості об'єкта, який детермінується. У свою чергу, сучасна англійська економічна терміносистема – це динамічна система, що підпорядковується загальному закону кількісного росту та якісних змін, поступовості та стрімкого розвитку. Ця термінолексика належить до суспільнознавчої термінології, яка є найчутливішою до змін в суспільстві й тому потребує впорядкування.

Таким чином, терміни, будучи одиницями будь-якої конкретної природної чи штучної мови, мають у результаті стихійно сформованої чи особливо свідомої колективної домовленості спеціальне термінологічне значення. Воно може бути вираженим або в словесній формі, або в тому чи іншому формалізованому вигляді й досить точно та повно відображує основні, істотні на цьому рівні розвитку науки й техніки ознаки відповідного поняття, яке позначає термін.

1.3 Взаємозв'язок економічної терміносистеми з терміносистемами суміжних дисциплін

Всі фінансові, грошові, економічні тенденції в країні і світі визначає економічна наука. В. М. Лейчик вважає, що причиною бурхливого розвитку будь-якої термінології є виникнення нової науки на базі попередньої, що веде

до постійного зростання нових термінів, яке на певному етапі переходить у формування терміносистеми цієї нової науки [Лейчик 1986, с. 6]. Економічна термінологія, як уже зазначалось, являє собою різні економічні сфери (маркетингу, ринкових відносин, біржової діяльності, фінансів, кредитування, банківської справи тощо), але при цьому всі вони зазнали якісних змін, оскільки внаслідок виникнення нової концепції «перебудовується вся система внутрішніх зв'язків і залежностей між термінами» [Головин 1981, с. 8].

Процес «півотації» визначає відносини економіки з цими науками. Його можна схарактеризувати як – процес пронизування часткових наук загальнішими, коли відповідна загальна наука виступає як стрижень, який пронизує собою галузеві науки, а останні начебто «нанизуються» на цей стрижень [Антонова 1986, с. 120].

До ядра економічної терміносистеми входять базові терміни загальної економічної теорії, які виражають фундаментальні поняття економічної науки та є або безпосередніми, або опосередкованими складовими в семантичній структурі власне економічних термінів та термінологізованих словосполучень.

Ми виокремлюємо такі основні форми взаємодії сучасної економічної терміносистеми з терміносистемами суміжних дисциплін:

1) входження термінів базових дисциплін в економічну терміносистему без зміни семантичної структури, наприклад, *backlin*, *firewall*, *wireframe*, *keyword* (входження комп'ютерних термінів до сучасних термінів інтернет-маркетингу) тощо. Такі терміни функціонують однаково в усіх сферах економічної науки з таким самим обсягом семантичного значення:

2) звуження семантики терміна при включенні в економічну терміносистему, порівняймо: *economics is the theories, principles, and models that deal with how the market process works; gig economy a labour market characterized by the prevalence of short-term contracts or freelance work as*

opposed to permanent jobs. Поява додаткових уточнювальних семантичних компонентів звужує обсяг поняття.

Першим кроком до розмежування термінів різних терміносистем є виявлення семантичного оточення терміносистеми, тобто встановлення терміносистем, з якими вона межує. В ракурсі функціонування термінологічних систем можемо спостерігати різні форми взаємозв'язків: 1) термін однієї галузі вживається в наукових текстах іншої галузі. Характерна форма взаємозв'язків існує між різними термінологіями при застосуванні методів однієї галузі в іншій (наприклад, застосування методів статистичного аналізу в економічних дослідженнях). Такі несуттєві взаємозв'язки не можуть призвести до змін наукового апарату й системи понять, тобто терміни різних галузей вживаються в одному тексті, але між ними необов'язково існують семантичні зв'язки; 2) включення терміна однієї галузі в наукову терміносистему іншої галузі, що виявляється у виникненні семантичних зв'язків між економічними термінами та термінами суміжних дисциплін, наприклад (метафоризація): *black swan* (зоологія); *coma* (медицина), *bazooka* (військова сфера) та інші. Цей зв'язок виявляється в наявності спільної семи, яка співвідноситься з економічною діяльністю та виражається словами економічної тематики в дефініціях терміна.

Отже, опинившись в економічній терміносистемі, лексичні одиниці зазнають змін у своїй семантиці, іншими словами, при входженні в економічну терміносистему потенційно наявна семантична ознака («співвіднесеність з економічною діяльністю») стає важливішою й наближається до ядра термінологічного значення.

Така зміна з'являється в об'єкта при входженні в систему й зникає при виході з неї. Критерієм входження термінів суміжних дисциплін в економічну терміносистему є їхнє включення в систему економічних понять (опосередковане чи безпосереднє) і трансформація їхнього функціонального навантаження в новій для них сфері професійного спілкування. Наявність таких термінів, які функціонують одразу у декількох терміносистемах, є

показником їхньої семантичної взаємодії. Як уже зазначалось, такі терміни називаються «межовими». У деяких випадках ці терміни об'єднують терміносистеми, які, взаємодіючи, утворюють об'ємнішу систему.

Визначальними критеріями семантичної взаємодії є не тільки наявність спільних терміноелементів, а насамперед, можливість встановити семантичні зв'язки між ними та іншими термінами. Як правило, семантичні складові межового терміна входять до однієї термінології, а семантичні деривати до іншої. В нашому дослідженні дотримуємося думки, що термін доцільно відносити до тієї термінології в якій перебуває більшість його компонентів. В свою чергу, він є запозиченим або тіньовим в іншій термінології, тобто терміном, який присутній у тій чи іншій терміносистемі лише як семантичний компонент іншого терміна.

Напрямок та сила є основними параметрами взаємодії будь-яких термінологічних систем на семантичному рівні. Напрямок визначається генетичною більшістю межових термінів, які до них належать. У тому випадку, коли зустрічаються дві термінології між якими існує взаємодія, перша виступає в ролі термінології-донора та, до якої генетично належить більшість межових термінів, а інша – термінології-реципієнта.

Кількість межових термінів та середня кількість їхніх семантичних дериватів у термінології-реципієнті є силою семантичної взаємодії. Таким чином, термінологічні системи поєднують семантичне оточення певної терміносистеми. Разом з тим, термінологічна система стосовно свого оточення виступає або як реципієнт, або як донор. Однакові терміни, які вживаються у різних терміносистемах можуть бути також наслідком процесу повторного використання терміна, що функціонує в певній сфері, для номінації понять в іншій – ретермінологізації [Володина 1998, с. 74].

В результаті нашого дослідження ми дійшли висновку, що використання терміносистемами спільного загальномовного лексичного фонду для потреб термінотворення викликає явища міжгалузевої полісемії та омонімії. Явище термінологізації зумовлене екстралінгвістичними та

інтралінгвістичними чинниками, тобто соціальним замовленням на відповідне поняття й тенденцією до економії мовних засобів [Шапран 2004, с. 24].

Отже, проаналізувавши зв'язок економічної терміносистеми з терміносистемами суміжних дисциплін, ми вважаємо, що для розмежування терміносистем у центрі уваги має бути саме їх семантичний взаємозв'язок. Якщо термін суміжної дисципліни має сему, яка співвідносить його з економічною діяльністю, то цей термін варто відносити до межових економічних термінів.

1.4 Лінгвальні та соціокультурні чинники формування сучасних економічних термінів

Незважаючи на суперечливий статус термінологічної одиниці в системі мови, термін як «спеціальне слово» чи слово «в спеціальній функції» повною мірою реалізовує свій термінологічний потенціал у межах відповідної спеціальної терміносистеми, якій він належить. Терміносистема характеризується як складна динамічно стійка система. Разом з тим елементи цієї системи – це відібрані за певними правилами лексичні одиниці певної природної мови. Сама структура системи є ізоморфною структурі логічних зв'язків між поняттями спеціальної галузі знань чи діяльності. Основна функція структури полягає в тому, щоб слугувати знаковою (мовною) моделлю певної галузі знань чи діяльності [Лейчик 1977, с. 138].

Слід зазначити, що термінологічна система відображає не тільки систему понять, а систему понять певної теорії, у зв'язку з чим традиційно існує розмежування понять «термінології» та «терміносистеми». На відміну від термінології яка є стихійно та історично організованою сукупністю термінів певної галузі, саму терміносистему розглядаємо як сформовану

сукупність термінів, які адекватно відбивають систему понять теорії відповідної спеціальної галузі знань чи діяльності [Квитко 1986, с. 151]. Отже, терміносистема – сукупність або система термінів, що входять в неї і характеризують певну галузь знань чи науку, якій властиві такі ознаки, як об'єктність, структурність та цілісність [Кузьмин 1980, с. 56].

Класифікацію термінів за галузями знань чи діяльності, тобто за їхніми спеціальними сферами запропонував В. І. Літовченко. Відповідно до цієї класифікації, економічна термінологія виокремлюється в окрему категорію поряд із термінами сфери науки, техніки, виробництва та ін. [Літовченко 2006, с. 157]. Базовим представленням економічного терміна є одиниця мовного рівня. Вона використовується в галузі економіки фахівцями цієї сфери з метою генерування, передачі та збереження інформації про спеціальні поняття, які використовуються в межах цієї галузі.

Лексика економічної термінології поєднує загально-наукові терміни, вузькоспеціалізовані терміни і лексики загальнолітературної мови. Вона слугує невичерпним джерелом номінації новостворених спеціальних понять, надає засоби й способи для творення нових термінів, підпорядковує розвиток термінології загальним мовним нормам. Наявність споріднених ознак характерних для термінів різних терміносистем будь-яких галузей, свідчить про спорідненість термінології з лексичним матеріалом відповідної загальнолітературної мови, яка слугує будівельним матеріалом для побудови тієї чи іншої терміносистеми.

Таким чином, коли кожен термін входить у лексичну систему мови через відповідну терміносистему, то набуває певних відмінних ознак. Такі відмінні характеристики терміносистеми формуються під впливом предметно-понятійної системи знань в ході історичного розвитку наукової галузі та словотворчих можливостей відповідної природної мови [Пушкрєва 2006, с. 30].

Однією з основних характеристик терміносистеми є її залежність від розвитку спеціальної галузі, яку вона обслуговує. На сучасному етапі

економічні відносини становлять основу виробничих відносин, формують зміст інших соціальних відносин – суспільство, у центрі якого перебуває новий тип людини – людина-суспільства. Саме тому економічна галузь протягом кількох останніх десятиліть демонструє високий рівень розвитку та є однією з найбільш рухомих, продукуючи найбільшу кількість лексичних новотворів [Журавлева 1998, с. 88]. Докорінно змінилися завдання, методи й принципи економічної теорії. Цьому фактору сприяла необхідність розв'язання великої кількості проблем, що постали перед суспільством на зламі тисячоліть. Термінологію слід розглядати як систему, яка функціонує та розвивається в певному середовищі та, відповідно, зазнає впливу з боку останнього. Ще однією особливістю економічної терміносистеми є те, що середовище, у якому вона функціонує, не є однорідним. У більш вузькому значенні таким середовищем буде фахова галузь, де терміни використовуються спеціалістами та науковцями, у більш широкому – суспільство в цілому [Бондарко 1985, с. 15].

Сучасна галузь економіки на сьогодні являє собою потужну наукову дисципліну, яка має свій предмет, об'єкт, методологію дослідження. Частиною цієї наукової галузі становлять економічні термінологічні одиниці, оскільки саме вони безпосередньо забезпечують процес комунікації в цій галузі. Галузь економіки в розрізі професійної комунікації характеризується різноманітністю жанрово-стилістичних письмових текстів та усних форм професійного спілкування. До письмової форми відносимо наукову літературу (монографії, наукові доповіді, статті, дисертаційні дослідження); навчальну літературу (підручники, посібники); науково-популярну літературу на економічну тематику, доступну та зрозумілу нефахівцям (періодичні видання: газети, журнали розраховані на широку аудиторію); лексикографічні праці (словники, тезауруси, збірники рекомендованих термінів й ін.); ділову документацію та кореспонденцію (договір, контракт, страховий поліс, митна декларація й ін.); довідкові видання (довідники про товари та послуги, торгові каталоги й ін.) [Моргунова 2003, с. 42]. Велика

кількість стильових і жанрових різновидів характерна для усної форми професійного спілкування, серед яких виокремлюють такі, як наукова доповідь, лекція, публічний виступ, наукова дискусія, переговорний процес тощо. Сфера галузевого використання економічної термінології визначає низку особливостей, притаманних професійній комунікації. Термін слугує засобом комунікації спеціальних понять і знань економічної галузі. У цьому середовищі економічний термін проявляє притаманні термінологічній системі якості точності, системності, тяжіння до однозначності та ін. З іншого боку, активне проникнення галузі економіки в життя суспільства сприяє зближенню економічної термінології із загальнолітературною мовою [Цибіна, с. 88].

Економічні явища та процеси швидко поширюються в суспільстві, стають об'єктами обговорення й дискусій. В свою чергу, економічна термінологія стала однією з найбільш популярних, поширених і доступних серед масового читача. Наприклад, щодня ми можемо спостерігати за новими економічними питаннями, які активно обговорюються в газетах і журналах, численних електронних виданнях та на телебаченні. Із цього приводу Ф. П. Сороколетов зауважує, що «чим актуальніша значимість тієї чи іншої професійної діяльності в житті колективу, чим більшу кількість людей залучають у сферу цієї діяльності, тим легше та вільніше поняття, явища й процеси, пов'язані з цією діяльністю, завойовують загальне розповсюдження та популярність» [Сороколетов 1970, с. 4].

Сучасний високий рівень економічної освіти більшості читачів дає змогу фахівцям і журналістам вільно оперувати економічними термінами в повсякденному житті. Постійний та багатоаспектний розвиток цієї галузі призводить до того, що система понять галузі економіки доповнюється й розширюється, розширюються разом із цим межі її термінології. Умови використання економічної термінології все більше деспеціалізуються, що призводить до послаблення зв'язку між поняттям та його лінгвістичною

формою. Отже, однією з особливостей економічної лексики є використання її лексичних одиниць як у професійній, так і в повсякденній комунікації. Це сприяє розвитку таких характеристик, як відкритість, не замкненість, доступність для широких верств населення. Розвиток економічної теорії багато в чому політично обумовлений. Розвиток світової економіки великою мірою залежить від політично й економічно розвинених держав. Провідне місце серед них належить Великій Британії та особливо Сполученим Штатам Америки, країнам, у яких англійська мова є державною. Провідні позиції цих країн, безперечно, мали й мають вагомий вплив на розвиток економічної лексики, що, зі свого боку, робить англійську мову не лише основним джерелом поповнення англійської економічної терміносистеми, а й сприяє її впливу на розвиток терміносистеми інших національних мов.

На сучасному етапі англійська мова запозичує мінімально й використовує свої власні ресурси для створення нових економічних термінів. З одного боку, важливу роль відіграла морфологічна гнучкість англійської мови, «структура якої схожа на структуру метамови логіків та може слугувати базою для створення термінів різних наук»; з іншого – англійська мова відіграє ключову роль у процесі формування спільного, тобто інтернаціонального шару лексики, що обслуговує потреби міжнародної комунікації у фінансово-економічній сфері [Константинова 1999, с. 88]. Це пояснюється, по-перше, лідируючими позиціями англійських країн [Кристалль 1999, с. 228 – 231] і, по-друге, становленням англійської мови як міжнародного комунікативного коду [Кірк, Свартвік 1985, с. 2]. Загальновідомий факт, що нові знання здебільшого створюються й розповсюджуються в розвинутих країнах, у яких англійська мова має спеціальний статус. Науковці також відзначають, що серед країн, які розвиваються, більшого успіху досягають ті, які адаптують знання, зароджені в розвинутих країнах [Каселлі 2001, с.328]. Тому, незважаючи на всі політичні процеси, використання англійської мови є вигідним.

Економічна терміносистема формується під впливом різних факторів лінгвістичного та соціального характеру. З одного боку, економічний термін забезпечує наукову комунікацію відповідної сфери й відповідає низці особливостей термінології суспільних наук, з іншого – економічна термінологія відображає явища та процеси розвитку економічної галузі, які стали невід’ємною складовою частиною сучасного суспільства загалом. Середовищем її функціонування є діяльність фахівців економічної науки й галузі взагалі. А оскільки остання глибоко інтегрувалася в повсякденне життя сучасного соціуму, то в широкому сенсі сферою функціонування економічної лексики можна вважати суспільство.

Таким чином, це призводить до того, що апарат економічної терміносистеми складається не лише з вузькоспеціалізованих та загальних наукових термінів, а й, значною мірою, із загальнолітературних слів. Галузь економіки формується і розвивається за умов панівного становища таких потужних політичних структур, як США та Великобританія, тому, очевидно, що англійська мова слугує активним джерелом поповнення терміносистеми галузі. Провідна роль на світовій політичній арені, а також високий розвиток науки й техніки в цих країнах сприяють зміцненню англійської мови в ролі світового лідера комунікації в багатьох сферах, зокрема в економічній сфері. Ці фактори, а також природна морфологічна здатність англійської мови в простій лаконічній формі виражати досить складні та об’ємні поняття сприяли багатоаспектному розвитку економічної терміносистеми англійської мови.

Отже економічний термін як елемент економічної терміносистеми відображає всю багатогранність і динамічність процесів, які відбуваються як у середині самої економічної системи, так і в сучасному суспільстві в цілому. Вивчення складних мовних процесів економічної терміносистеми дає змогу глибше та послідовніше простежити процес еволюції мовної системи в цілому й, безумовно, є перспективним для подальших досліджень.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНІ І СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

2.1 Морфологічна модель формування сучасних економічних термінів

Одним з основних шляхів поповнення економічної термінологіки є морфологічний спосіб словотворення, в основу якого покладено творення похідних та складних термінів, термінів-аббревіатур та інших словотворчих типів. У наш час питання морфологічної класифікації терміноелементів є недостатньо вивченим. В нашому дослідженні ми здійснили спробу виділити такі способи морфологічного словотвору сучасної економічної терміносистеми в англійській мові: афіксація (суфіксація, префіксація та префіксально-суфіксальний спосіб) – 21%; словоскладання та телескопізми – 15%; скорочення та аббревіація – 52%; конверсія – 12%. Морфологічні продуктивні моделі економічних термінів представлені в Додатку А. Зазначимо, що серед досліджуваного масиву лексики питому частину складають саме іменники 88 %, рідше зустрічаються прикметники – 7% та дієслова – 5% . Кількісні підрахунки щодо морфологічного складу сучасної економічної терміносистеми проілюстровані в Табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Морфологічна складова сучасної англійської економічної терміносистеми

№	<i>Part of speech</i>	<i>Absolute frequency of use</i>
1	<i>Noun</i>	898 (88%)
2	<i>Adjective</i>	71 (7%)
3	<i>Verb</i>	51 (5%)
<i>Total:</i>		1020 (100%)

Отже, дані репрезентовані в таблиці 2.1 засвідчують, що сучасна англomовна економічна терміносистема має високий рівень номінативності.

Спостереження над словотворчими особливостями сучасної економічної термінологічної лексики дають можливість дійти висновку, що дериваційні процеси в термінологічній системі представлені переважно скороченнями та абрeвіацією, які виражені іменниками – 52% від усього досліджуваного матеріалу.

Існують різні підходи до класифікації скорочених слів серед термінологічних одиниць. Доволі повною є класифікація скорочень Х. Фельбера, який поділяє їх на графічні та лексичні, які своєю чергою включають ініціальні скорочення (буквені та звукові) і складноскорочені слова або акроніми (усічення та зрощення) [Фельбер 1984, с. 178].

На думку Т. С. Сергеев скорочення поділяються таким чином: 1) власне ініціальні абрeвіатури (алфавітизми); 2) акроніми; 3) усічення; 4) злиття (зрощення чи телескопізми) – скорочені номінації, які утворені шляхом злиття усічених основ двох чи більше лексичних одиниць і повністю чи частково поєднують у собі значення структурних компонентів, котрі входять до їхнього складу [Сергеев 2013, с. 176].

За О. С. Ахмановою, абрeвіатура (ініціального типу) – це слово, утворене шляхом складання початкових букв слів чи початкових звуків. Літерна абрeвіатура утворюється з алфавітних назв початкових букв вихідного словосполучення, звукова – із початкових букв елементів вихідного словосполучення, яка читається не за алфавітом, а як звичайне слово, а літерно-звукова абрeвіатура поєднує два попередні типи.

Саме абрeвіація (ініціального типу) є найпродуктивнішим способом скорочення в сучасній економічній терміносистемі, який на думку С. В. Гриньов-Гриневи́ча «полягає у складанні слів чи основ при їх одночасному скороченні та є ефективним засобом скорочення довгих термінологічних словосполучень» [Гриньов-Гриневи́ч 2008, с.146].

Абревіатури сучасної економічної терміносистеми ми поділяємо на три типи:

1) літерні (буквені), що складаються з перших букв термінологічного словосполучення, наприклад, *KYC – know your customer; PoA – Proof of Authority; ICO – an initial coin offering;*

2) звукові, які ще називають акронімами. Вони вимовляються як єдине слово, а не по буквах, наприклад *ARRA – The American Recovery and Reinvestment Act; CARES act – Coronavirus Aid, Relief, and Economic Security Act; FAANG stocks – the stocks of Facebook (FB), Amazon (AMZN), Apple (AAPL), Netflix (NFLX); and Alphabet (GOOG)* та ін. На відміну від буквених абревіатур, звукові абревіатури вимовляються як єдине слово, а не побуквенно;

3) літеро-звукові – частково утворені з назв початкових букв, частково з початкових звуків, наприклад *USMCA – The United States-Mexico-Canada Agreement.*

У результаті нашого дослідження слід приділити особливу увагу акроніму *CARES act – Coronavirus Aid, Relief, and Economic Security Act.* У березні 2020 року американські законодавці погодились прийняти законопроект про стимулювання.

Основною метою цього законопроекту було подолання наслідків економічного спаду, започаткованого глобальною пандемією коронавірусу: *“Senate Republicans introduced the **Coronavirus Aid, Relief, and Economic Security Act, or CARES Act**, on Thursday, which would send \$500 billion of checks to split up among millions of Americans, and provide relief for small businesses and their employees, take steps to stabilize the economy and protect jobs, as well as support healthcare professionals and patients who are fighting the novel coronavirus”* [Senate scrambles 2020].

Серед абревіатур також зустрічаються терміни-еліпси, більшість яких представлена іменниками. Наприклад, *web browser – browser, web hosting – hosting, web content – content.*

У досліджуваній терміносистемі не менш репрезентативними є усічення. Усічення – це спосіб творення нових слів шляхом відкидання частини твірної основи, що може також супроводжуватися фонетичними змінами [Ганич 1985, с. 274].

В результаті нашого дослідження було встановлено, що усічення найбільш репрезентовані прикметниками (Adj). Наприклад, *mer.* – *mercantile* (торговий); *ret.* – *retired* (вилучений з обігу; оплачений вексель) та іменниками (N) (*tech.* – *technology* та ін.)

Друге місце в сучасній англомовній економічній терміносистемі належить афіксації – 21% від усього досліджуваного матеріалу.

В процесі нашого дослідження було встановлено, що одноафіксні економічні терміни-іменики утворюються, як правило, за наступними суфіксальними продуктивними моделями (при цьому використовуємо такі умовні позначення: V – дієслівна основа, N – іменник, Adj – прикметник, Prep – прийменник).

Модель 1: N = V+ing (*invest, v – investing, n; mine, v – mining, n; process, v – processing, n; operate, v – operating, n*); (11% усіх економічних термінів-іменників)

Найбільш актуальним у наведеній моделі є терміноелемент криптоіндустрії *mining*, який утворено від дієслова – *mine* та суфікса – *ing*. Англійське дієслово *mine* походить від давньофранцузького *miner*. З середини 14 ст. позначало «копати землю» (для отримання корисних копалин, скарбів тощо).

У сучасній англійській мові вище наведений неологізм *mining* активно використовується інвесторами та трейдерами у криптовалютній індустрії для позначення процесу створення нових блоків в блокчейні для забезпечення функціонування криптовалютних платформ: “*Bitcoin mining now consumes about 10 percent of the city's power, and that is forcing Plattsburgh to buy a growing amount of extra electricity on the open market, at rates up to 100 times higher than its base cost*” [Bitcoin a Waste of Electricity 2018].

Модель 2: N=V+or (*administrate, v – administrator, n; invest, v – investor, n; credit, v – creditor, n; debit, v – debtor, n*) або V+ er (*freelance, v – freelancer, n; mine, v – miner, n; borrow, v – borrower, n*); (7% усіх економічних термінів-іменників).

За наведеною моделлю найбільш розповсюдженим економічним терміном в умовах коронавірусу є терміноелемент *investor, n* (іменик утворено від дієслова *invest* – інвестувати): *“Investors in the \$51tn US stock market are coming around to the view that the spread of the Delta coronavirus variant will dampen the global economic recovery, threatening a record-breaking rally”* [Economists trim forecasts 2021].

Модель 3: N=V + -ee (6% усіх термінів-іменників): *employ, v – employee, n; assign, v – assignee, n; grant, v – grantee, n*.

Модель 4: N=V + -ment (5% економічних термінів-іменників): *invest, v – investment, n; agree, v – agreement, n; attach, v – attachment, n*.

В результаті нашого дослідження ми виявили провідні продуктивні моделі при утворенні економічних термінів-іменників, які функціонують в економічних текстах за допомогою суфіксів -ing, -er, -or, -ee, -ment. Ці термінологічні одиниці були утворені від дієслівних основ шляхом додавання перелічених вище суфіксів. Меншу значимість мають суфікси: -cation (*ratification*), -ship (*ownership*), -cy (*bankruptcy*), -t (*complaint*), -ant (*covenant*), -ian (*guardian*), -ent (*precedent*) та ін. Серед термінів-іменників утворених афіксацією зустрічалися поодинокі лексичні одиниці з двома афіксами, наприклад *outspending, n; unemployment, n; deregulation, n*.

В процесі нашого дослідження було встановлено, що одноафіксні сучасні економічні терміни-прикметники утворюються, як правило, за наступними продуктивними суфіксальними моделями:

Модель 1: Adj = V+ed (*finance, v – financed, adj; import, v – imported, adj*) 11% від усіх термінів-прикметників

Модель 2: Adj = V+ -ing (*consume, v – consuming, adj; tax, v – taxing, adj*) 8% від усіх термінів-прикметників

Модель 3: Adj = N+ -al (*industry, n – industrial, adj; manager, n – managerial, adj*) 5% від усіх термінів-прикметників;

Модель 4: Adj = V+ -ive (*compete, v – competitive, adj; product, v – productive, adj*) 5% від усіх термінів-прикметників.

В результаті нашого дослідження ми виявили провідні продуктивні моделі при утворенні сучасних економічних термінів-прикметників, які функціонують в економічних текстах за допомогою суфіксів -ed, -ing, -al, -ive. Менш продуктивними є суфікси -able, -ent, -ical, -ant, -ic, -ory, -ous, -ly, -y (*profitable, adj; solvent, adj; commercial, adj*).

В процесі нашого дослідження було встановлено, що одноафіксні економічні терміни-дієслова утворюються, як правило, за наступними продуктивними моделями:

1.Суфіксальні моделі:

Модель 1: V = N+ -ize (*subsidy, n – subsidize, v; patronage, n – patronize, v*);

Модель2: V= N+ -ate (*stagnare, n – stagnate, v; deliberation, n – deliberate, v*).

2.Префіксальні моделі:

Модель 3: V = re- +V (*finance, v – refinance, v; hire, v – rehire, v; train, v – retrain, v*);

Модель4: V = out- +V (*source, v – outsource, v; spend, v – outspend, v; grade, v – downgrade, v*).

Менш продуктивним серед термінів-дієслів є префіксальний спосіб словотвору (de-; down-).

В результаті нашого дослідження було встановлено, що для двоафіксних моделей утворення термінів характерні моделі з одним префіксом та одним суфіксом. Серед таких одиниць найбільш поширеними є терміни-іменники. Найпродуктивніші моделі набувають наступного вигляду: N=de-+V+-tion (*deregulation, n; devaluation, n*) та N=re-+V+-ing (*refinancing, n; retraining, n*), N=neo-+N+-ism (*neoliberalism, n, neomarxism, n*). Найменш

репрезентованими виявилися двоафіксні терміни-слова, утворенні за допомогою двох суфіксів.

Третє місце в нашому дослідженні займає словоскладання та телескопізми (15% від всього досліджуваного матеріалу). На думку О. О. Селіванової, словоскладання – це морфологічний спосіб творення композитів (складних слів), який включає складання слів чи основокладання та комбінований спосіб (складання з афіксацією) [Селіванова 2006, с. 560]. Словоскладання є одним із продуктивних способів утворення складних економічних термінів англійської мови, значне використання якого пояснюється його точністю й економністю у вираженні змісту.

Погоджуємося з думкою Л. Г. Радочинської, що складне слово – це лексична одиниця, утворена із двох або більше основ шляхом додавання та виділення в потоці мовлення на підставі своєї цільнооформленості. Під цільнооформленістю розуміється неможливість поділу на частини й розміщення між ними інших елементів (одиниць) мови. Ознаки цільнооформленості можна розділити на внутрішні (фонетичні, морфологічні, орфографічні) і зовнішні (синтаксичні). Фонетична ознака полягає в наявності об'єднувачого наголосу в складному слові на відміну від різних наголосів у членах словосполучення [Радочинська 2014, с. 57].

В результаті нашого дослідження було встановлено, що шляхом словоскладання утворена значна кількість сучасних економічних терміноелементів-іменників (7%). Найпродуктивніші моделі набувають наступного вигляду:

Модель 1: N=N+N (*firewall, wireframe, keyword, bitcoin, blockchain*);

Модель 2: N=Adj+N (*backlink, litecoin, cybersecurity*).

Найактуальнішим терміном криптоіндустрії, який утворився шляхом словоскладання є *bitcoin*, який в сучасній англійській мові позначає «тип цифрової валюти, в якій ведеться облік транзакцій». Неологізм утворився шляхом поєднання іменників *bit*, що позначає *binary digit* – «двійкова цифра» та *coin* – монета: “*Trading in the new bitcoin futures began just after 8 p.m. EDT,*

with the first trade at \$10,115.00, in line with the current price of bitcoin, said a spokesman for the exchange's parent company, Intercontinental Exchange Inc" [NYSE 2019].

Паралельно зі словоскладанням в нашій роботі спостерігаємо процес утворення термінів-словосполук, які складаються з декілької компонентів або термінів-комполитів. Переважно це трикомпонентні словосполуки. Значно рідше траплялися випадки двох та чотирьох компонентних сполучень.

Терміни-комполити докладніше розкривають зміст вихідного поняття та характеризують предмети, процеси чи явища, які мають місце в економічній терміносистемі. Словоскладання також може супроводжуватись суфіксацією [Ганич 1985, с. 272].

Такий спосіб складання Н. В. Нікуліна називає складно-суфіксальним, бо він виявляється в тому, що процес складання основ у похідне слово ускладнюються суфіксацією [Нікуліна 2006, с. 74]. Отже, як зазначає Г. Л. Лук'янова, виникають складнопохідні слова, які складаються щонайменше з двох кореневих морфем та дериваційного афікса, що стосується всієї одиниці [Лук'янова 2001, с. 36].

В результаті нашого дослідження було встановлено, що терміни комполити займають 4% незначну частку із загальної вибірки сучасних економічних термінів. Найбільш частотними термінами-комполитами економічної терміносистеми є іменники, які утворені за наступною моделлю: $N=N+Prep.+N$. Наприклад: *cost-per-click*, *cost-per-view*, *lead-to-customer*, *visitor-to-lead*.

Серед термінів, які утворилися шляхом словоскладання є економічні терміни в англійській мові, які пишуться інколи навіть в одному і тому самому джерелі разом, окремо, як аббревіатура або через дефіс, наприклад термін цифрового маркетингу "*Pay-Per-Click*" або "*Pay Per Click*", що позначає рекламну модель, яка працює в інтернеті, де рекламодавець розміщує рекламу на сайтах і сплачує їх власникам за натискання: "*One of the*

*larger problems with meta search in general is that most meta search engines tend to mix **pay per click** ads in their organic search results, and for some commercial queries 70% or more of the search results may be paid results” [COCA 2021].*

В деяких джерелах можна зустріти вище зазначений термін сучасної економічної терміносистеми з правописом через дефіс та як аббревіатуру: *”Pay-per-click (PPC) campaigns can offer a quick and cost-effective way to break into new markets and increase brand awareness at the same time” [COCA 2019].*

Вагому частину складноскорочених слів сучасної англійської мови складають телескопізми-іменники (4%) – лексичні одиниці, створені шляхом «зрощення уламків» двох або декількох лексичних одиниць або ж «злиття» редукованої частини одного з повною формою другого слова [Антонова 1989, с. 66–71].

Редуковані «фрагменти» лексем, що використовуються для створення телескопізмів, як правило, «абсорбують» семантику своїх прототипів. Семантика телескопізму формується шляхом «поєднання значень» його складових [Сидоренко 2005, с.44–49] і може дорівнювати сумі значень компонентів. Наприклад: *camcord = camera + record* «знімати за допомогою портативної відеокамери»), або ж крім «сумарного значення» може містити додаткову інформацію про передмет чи явище (наприклад, *clickstream = click + mainstream*).

Чимало новотворів сучасної економічної терміносистеми створено за патерном $ab + cd = ac$, тобто до апокопи першого слова додається апокопа другого. Наприклад: *segwit = segregated witness* «це дія, що стосується біткойнів, призначена для збільшення обмеження розміру блоку на блокчейні»; *sysadmin = system administrator* «це особа, яка відповідає за обслуговування, конфігурацію та надійну роботу комп’ютерних систем».

Велика кількість лексичних одиниць була створена за патерном $ab + cd = ab+d$, тобто до повної форми першого слова додається афереза другого слова. Наприклад, терміноелемент *”Trumponomics” (Trump+economics)* пов’язаний з економічними ідеями та політикою бізнесмена та президента

США Дональда Трампа, який був 45-м президентом Сполучених Штатів Америки з 20 січня 2017 года по 20 січня 2021 года: "*Why **Trumponomics** won't make America great again The impulsiveness and shallowness of America's president threaten the economy as well as the rule of law*" [Trumponomics 2017].

За аналогією був створений ланцюжок інших неологізмів економічної терміносистеми. Вони походять від прізвищ попередників американського президента Дональда Трампа: *Clintonomics* (*Clinton*+ *economics*), *Obamanomics* (*Obama*+ *economics*) та ін.

Значна кількість лексичних одиниць сучасної економічної терміносистеми галузі міжнародної економіки утворюються за таким патерном $ab + cd = acd$, тобто до апоскопи першого слова додається повна форма другого слова. Наприклад, *Brexit* = *British* + *exit*, *Grexit* = *Greek* + *exit*; *Nexit* = *Netherlands* + *exit*; *Frexit* = *France* + *exit*; *Polexit* = *Poland* + *exit*; *Italexit* = *Italy* + *exit*; *Calexit* = *California* + *exit*. Вище наведені сучасні терміни утворилися шляхом поєднання «exit», що позначає "*act of leaving*" та усіченням основ назв країн, які мали намір вийти зі складу Європейського союзу. Наприклад, *United Kingdom*, *Greece*, *Netherlands*, *France*, *Poland*, *Italy*. Найбільш яскравим прикладом є терміноелемент міжнародної економіки *Brexit*. Саме Велика Британія здійснила свій вихід зі складу Європейського Союзу в результаті референдуму у 2016 році: "*The United Kingdom finally leaves the European Union on Friday January 31, more than three and a half years since the country voted narrowly for **Brexit** in a June 2016 referendum*" [COCA 2016].

В результаті нашого дослідження було встановлено, що за аналогією до Британського "*Brexit*" утворився сучасний американський термін "*Calexit*", як зазначено в етимологічних словниках походить від усічення основи назви американського штату "*California*" та іменника "*exit*". Як зазначалося раніше, "*exit*" означає "*act of leaving*". В сучасній мові економічний термін "*Calexit*"

введено для позначення можливого акту виокремлення штату Каліфорнія від Сполучених Штатів, після чого він стане незалежною країною.

В сучасній англійській мові, і це цілком закономірно, що найпродуктивнішим компонентом виступає – e – скорочення від *electronic*. Наприклад терміни *e-cash*, *e-currency*, *e-filing*, *e-commerce*, *e-mall*, *e-tailing*, *e-procurement*, *e-informing*, *e-tendering*, *e-ordering*, *e-invoicing* (паттерн ab + cd = acd)

Найбільш розповсюдженим в сучасній економічній терміносистемі є неологізм *e-procurement* скорочення від *electronic procurement*. У сучасному економічному контексті терміноелемент *e-procurement* було введено для позначення закупівлі та продажу витратних матеріалів, обладнання, робіт та послуг через веб-інтерфейс або іншу мережеву систему: "*Before making the use of any particular technical standard mandatory, the Commission should also carefully consider the costs that this might entail, in particular in terms of adaptations to existing e-procurement solutions, including infrastructure, processes or software*" [Directive 2014/24/EU 2014].

Словниками неологізмів зафіксовано кілька лексичних інновацій сучасних термінів, створених шляхом поєднання афerez двох слів за патерном ab + cd → bd, який вважався в попередні роки непродуктивним. Наприклад, *netiquette* = *internet* + *etiquette*, *netizen* = *internet* + *citizen*, *netpreneur* = *internet* + *entrepreneur*.

У досліджуваній терміносистемі конверсія є найменш репрезентативним способом морфологічного словотвору, на яку припадає – 12% від усього досліджуваного матеріалу. Цей спосіб словотвору найбільш характерний для термінів цифрового маркетингу. Наприклад, *tweet*, *block*, *post*, *click*, *like*, *friend*, *google*, *archive* та інші.

Конверсія – це спосіб словотвору, при якому слово переходить з однієї частини мови в іншу без використання афіксів і префіксів, тобто без зміни структури слова.

В досліджуваній терміносистемі найбільш розповсюдженим є перехід термінів-дієслів (V) та термінів-іменників (N), рідше зустрічаються переходи термінів-прикметників. В результаті проведеного нами дослідження особливу увагу слід приділити терміну *tweet*. Як зазначено в етимологічних словниках, термін *tweet* (n.) позначає звук птаха або будь-який короткий високий звук або свист, *tweet* (v.) – «видавати короткий високий звук, як у певних птахів». Неологізм *to tweet* (v.) набуває нового значення у контексті інтернету та інтернет-комунікації та вводиться для позначення дії «зробити публікацію в службі онлайн-повідомлень Twitter (розмістити твіт): *"Madison's job was to verify information being sent in and then relay that to legal observers, street medics, and other organizers who could in turn tweet the information to the masses in the streets. – Matthew Power"* [Merriam-webster 2021].

Також дана лексична одиниця *tweet* (n.) у якості іменника використовується в значенні публікації, зробленої в службі онлайн-повідомлень Twitter: *"NFTs are digital assets that delegate ownership of a virtual item like a picture, tweet or video, typically paid for in ethereum cryptocurrency. – Keith Jenkins"* [Merriam-webster 2020].

Отже, найбільш продуктивним серед усіх типів скорочення виступає аббревіація. Це пов'язано з необхідністю максимально точно передати зміст термінологічної одиниці економічної терміносистеми, використавши при цьому мінімальну кількість мовних засобів.

2.2 Семантичні особливості у формуванні англомовної економічної терміносистеми

Розвиток сучасного світу супроводжується появою численних термінів у різних галузях науки та техніки. Оскільки переважну частину

лінгвістичного фонду складає фахова лексика, то цілком закономірно, що лінгвісти надають особливого значення дослідженню семантичних особливостей терміна. Семантичний аналіз англomовного економічного терміна характеризується тенденцією до розвитку нових значень і перебуває в тісному зв'язку зі словами загальноживаної лексики. Науковцями недостатньо вивчене питання семантичних особливостей сучасної англійської економічної терміносистеми.

В сучасній економічній терміносистемі нами було досліджено такі лексико-семантичні процеси, як синонімія, антонімія, метафоризація та метонімізація, які реалізуються в досліджуваній терміносистемі специфічно. У загальнолітературній мові синонімія вважається однією з найважливіших системотвірних категорій в лексиці.

На думку Ю. Д. Апресян, синоніми – це слова, які мають тотожний чи близький семний склад, а також мають здатність чи нездатність до взаємозамінності в певних контекстах. За його словами, ідеальні синоніми повинні мати ідентичний семний склад та могли замінити один одного без зміни значення висловлювання в усіх контекстах. Реально «цій умові не задовольняє жодна пара слів, які зараховують до розряду синонімів» [Апресян 1995, с. 219]. Тобто слова або мають певну семантичну відмінність, або вони не можуть бути взаємозамінними в певних контекстах.

Але, не варто порівнювати синонімію в загальноживаній лексиці й синонімію в терміносистемах. Остання характеризується відсутністю експресивності, стилістичною диференціацією в межах наукового стилю, диференціацією за сферами використання тощо.

Більшість дослідників вважає синонімію явищем, яке є небажаним в терміносистемах. Одна з вимог до зразкового терміна – це відсутність синонімії у межах окремого термінологічного поля. Це пов'язано з тим, що синоніми, будучи загальномовним явищем, досить часто позначають близькі значення, слова-синоніми конкретизують, уточнюють одне одного, мають певні стилістичні відтінки тощо [Панько 1994, с. 180].

Але, термінологія як складова частина загальнонавчаної мови має підпорядковуватися процесам її розвитку та функціонування, згідно з якими «лексичні одиниці задля забезпечення семантичної рівноваги мови та підвищення її комунікативної чіткості виробили здатність до акумуляції у своєму змістові нових значень або їх відтінків» [Думашівський 2002, с. 5].

Економічна терміносистема не є винятком, у ній відбуваються всі лексико-семантичні процеси, які притаманні загальнонавчаної мові, демонструючи водночас свої певні особливості.

За словами А. В. Крижанівської, синоніми з'являються на ранніх етапах формування термінологічних систем [Крижанівська 1984, с. 17]. Як стверджує О. В. Суперанська, наявність синонімів у фаховому тексті свідчить про недостатньо повне вивчення певного явища, тобто термін-синонім або зникає повністю після ґрунтовного вивчення, або терміни розмежовуються і більше не є синонімами [Суперанська 1983, с. 49].

Як вважає Л. О. Симоненко, синонімія спостерігається в термінологічних системах на будь-яких етапах розвитку. Тому з самого початку виникнення терміносистем виникає потреба у виборі із синонімічного ряду того терміна, який найточніше схарактеризував би те чи інше поняття, який має найінформативнішу внутрішню форму [Симоненко 2003, с. 33]. На думку Л. М. Задояна, певні особливості вияву синонімічних відношень має кожна конкретна галузь знань, що пов'язано зі своєрідністю формування та структурою її категорійно-поняттєвого апарату, причому на початковому етапі становлення терміносистеми або в періоди інтенсивного розвитку чи нормування терміносистем спостерігають найбільшу кількість синонімів.

Для того, щоб глибше зрозуміти поняття синонімії в терміносистемі необхідно знати лінгвальні та екстралінгвальні причини її виникнення. Так, такі вчені, як Н. А. Цимбал, Ф. А. Циткина, Т.В.Михайлова, К.Я.Авербух, С.М.Дорошенко, виділяють такі основні причини існування синонімії в терміносистемах: 1) неуніфікованість термінології; 2) постійний розвиток

науки, що супроводжується появою нових понять та бажанням дати кожному поняттю найточнішу номінацію; 3) необхідність мовної економії, що породжує синонімію різних структурних рівнів; 4) номінація того самого поняття різними науковими школами чи вченими; 5) необхідність номінації за кількома номінативними типами; 6) наявність сучасних та застарілих, офіційних та розмовних термінів, мовна мода, результатом якої є паралельне вживання автохтонного терміна та його іншомовного еквівалента; 7) синонімія словотвірних афіксів, що зумовлює появу однокореневих терміносинонімів.

Головними причинами та джерелами виникнення синонімії в економічній терміносистемі ми вважаємо: 1) паралельне вживання кількох найменувань, які були одночасно або майже одночасно введені різними вченими-дослідниками економіки, наприклад: *digital currency – digital money – electronic money – electronic currency – digital cash – virtual currency; digital economy – internet economy – new economy – web economy*; 2) існування повного терміна та його скороченого варіанту, наприклад: *blog – web log; internet bot – web bot – bot*.

Під час аналізу сучасної економічної терміносистеми англійської мови ми провели кількісний підрахунок синонімічних рядів досліджуваної нами терміносистеми. З 1020 терміноодиниць 306 терміни (30 % від усіх проаналізованих нами терміноодиниць) вступають в синонімічні відношення, утворюючи 85 синонімічних рядів.

Серед них виявлено 68 (80 %) таких термінів-синонімів англійської економічної терміносистеми, що складаються з двох термінів, наприклад: *digital signature – electronic signature; cryptocurrency wallet – crypto wallet; mobile application – mobile app; financial technology – fintech*; і 17 синонімічних груп (20 %), де синоніми представлені трьома й більше терміноодиницями, наприклад: *blockchain – cryptographic ledger – digital ledger – distributed ledger – public transaction ledger; digital marketing – online marketing – internet marketing – web marketing; gig worker – independent*

contractor – online platform worker – contract firm worker – on-call worker – temporary worker; e-banking – internet banking – online banking – web banking, cyberbanking – ebanking – electronic banking.

Наявність термінів-синонімів у сучасній терміносфері зумовлена когнітивними та комунікативними цілями мови. В результаті аналізу сучасної англомовної економічної терміносистеми було виділено 4 структурні групи синонімів (див. Табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Розподіл термінів-синонімів сучасної англомовної економічної терміносистеми

№ з/п	Вид синонімів	Приклад
1	Різнокореневі синоніми	<i>freelancer – part-timer; electronic – digital; web – internet</i>
2	Багатокомпонентні складні слова	<i>cryptocurrency – e-money; teleordering – teleshopping; e-business – e-trade – ecommerce</i>
3	Терміни-складні слова – терміни словосполучення	<i>mail-order buying – catalog buying – home shopping; digital cash – virtual money;</i>
4	Повне і скорочене найменування	<i>financial technology – fintech; application – app</i>

Варто зауважити, що сучасній спеціальній лексиці англомовної економічної терміносистеми притаманна тенденція до семантичної конденсації, що означає намагання виразити складне поняття мінімальною кількістю лексичних засобів. Деякі синонімічні ряди одночасно вступають у дві й більше синонімічні підгрупи.

Наприклад *teleordering – teleshopping – mail-order buying – catalog buying – home shopping*. У цьому ряді ми бачимо синоніми багатокomпонентні складні слова, терміни – складні слова та словосполучення, і таких випадків є досить багато.

Щодо морфологічних характеристик, то синонімічні терміни-слова у складі сучасної економічної терміносистеми найчастіше (85 %) виражені іменниками.

Таку розбіжність стосовно частиномовного вираження синонімів пояснюємо вибіркоким характером досліджуваної терміносистеми вцілому. Але варто зауважити, що серед цих іменників є багато складних слів та словосполучень, які в своєму складі мають прикметник, і їх синонімічний ряд базується саме на синонімічності цього компонента. Наприклад, *digital signature – electronic signature, digital currency – virtual currency, freelance job – part-time job*.

Отже, синонімія є поширеним мовним явищем в сучасній економічній терміносистемі.

Актуальним є також дослідження семантики слів, які тією чи іншою мірою протиставляються у мовній системі, іншими словами, антонімічних відношень. Е. Сепір стверджує, що антонімія – це вияв мовної парадигматики, що засвідчує наявність у двох знаків відношень протилежності [Сепір 2002, с. 31].

Антоніми, за визначенням З. Б. Куделько, є словами, що протиставляються за найзагальнішою та істотною для їх значення семантичною ознакою, характеризують явища одного плану й перебувають на крайніх позиціях відповідної лексико-семантичної парадигми [Куделько 2003, с. 106].

Логічну основу антонімії становлять видові поняття, що являють собою межу прояву якості (властивості), зумовленої родовим поняттям. Антонімічні відношення в терміносистемах вивчалися Б. М. Головіним, С. В. Гриньовим, О. О. Реформатським, В. А. Татариним, О. В. Суперанською та ін.

Термінологічні одиниці мають знакову природу, обов'язкову дефінітивність значення та перебувають у тісному зв'язку із логіко-поняттєвими категоріями.

Саме ці факти, на думку С. М. Дорошенко, є причиною того, що явище антонімії стає характерним і для галузевих терміносистем [Дорошенко 2004, с. 71].

На противагу явищу синонімії, антонімія є невід'ємною частиною терміносистем і, як зауважує, Р. Б. Микульчик, вона істотно не відрізняється від ідентичного явища в загальноповсякденній лексиці [Микульчик 2007, с. 67].

Н. О. Гимер вважає, що у термінології антонімію варто розглядати як один із регулярних принципів найменування поняття із протилежним змістом [Гимер 2012, с. 58]. О. В. Суперанська наголошує, що саме антонімія допомагає позначити крайні точки термінологічного поля, перебрати логічні можливості термінологічної системи [Суперанська 2004, с. 54].

Погоджуємося з думкою С. М. Дорошенко, яка говорить, що антоніми уточнюють характер поняття, підсилюють системність терміносистем, надаючи їй різнобічного характеру, сприяють вираженню однозначності й точності [Дорошенко 2004, с. 71].

Термінологічна антонімія утворюється на основі логічного протиставлення, що відображається в системі понять певної науки. На думку А. В. Крижанівської, члени антонімічної пари називають предмети та явища одного роду і належать до однієї категорії об'єктивної дійсності [Крижанівська 1984, с. 102]. Логічну основу даного явища утворюють протилежні видові поняття. Протиставлення слів передбачає існування в кожному з них спільної семантичної основи, разом із тим, розвиток нового значення в словах, що протиставляються. За С. І. Вовчанською, антонімія термінів можлива лише за наявності терміносистем, тобто коли є взаємопротиставлені чи корелюючі пари термінопонять або єдиний гіперонім для обох членів антонімічної пари.

На цьому етапі дослідження основним є визначення продуктивності термінів-антонімів, які зафіксовано в економічній терміносистемі, за видами протилежності, морфологічною структурою, частиномовним вираженням та способом словотвору. В досліджуваній нами сучасній економічній терміносистемі функціонують 32 (64 терміни – 6 %) пар-антонімів.

Спираючись на класифікацією Л. О. Новікова поділяємо їх на наступні види: контрарні (якісні), комплементарні, векторні антоніми та їх підтип антоніми конверсиви [Новікова 1973, с. 190–241].

Аналіз термінів-антонімів сучасної англомовної економічної терміносистеми дозволяє встановити той факт, що для позначення крайніх позицій терміносистеми використовуються наступні типи антонімії:

1. Перший клас антонімів – контрарні терміни, які вказують на якісну протилежність. Їм притаманні градуальні опозиції, члени яких характеризуються різним ступенем чи градацією однієї й тієї самої ознаки. Контрарних антонімів в досліджуваній терміносистемі виявлено лише 4 (13 %). Наприклад, *full-timer – freelancer – unemployed, small sized business – medium sized business – big sized business, devaluation – stabilization – revaluation, low tax rate – average tax rate – high tax rate*.

Контрарні антонімічні лексеми крім двох полярних членів, містять ще й проміжний компонент (мезонім), який нейтралізує протилежні диференційні ознаки. Контрарні антоніми здебільшого зустрічаються в тричленних рядах: *full-timer – «involves working of employee for the whole of each normal working week rather than for part of it» – freelancer* (мезонім) *«an independent laborer who earns wages on a per-job or per-task basis, typically for short-term work» – unemployed «a person who is actively searching for employment is unable to find work»*. Лексична одиниця *full-timer* виступає зовнішнім членом опозиції, виражаючи максимальний ступінь ознаки, тобто такий робітник працює протягом усього нормального робочого тижня, а не частини; одиниця *unemployed* є зовнішнім членом опозиції, що виражає мінімальний ступінь

ознаки (особа, яка активно шукає роботу, проте не може її знайти). Середнім членом опозиції є термін *freelancer*.

У нашому дослідженні погоджуємося з думкою З. Б. Куделько про те, що крайні симетричні члени такого протиставлення виражають повну, справжню антонімію, середні вказують на збільшення чи зменшення ступеня якості [Куделько 2003, с. 82].

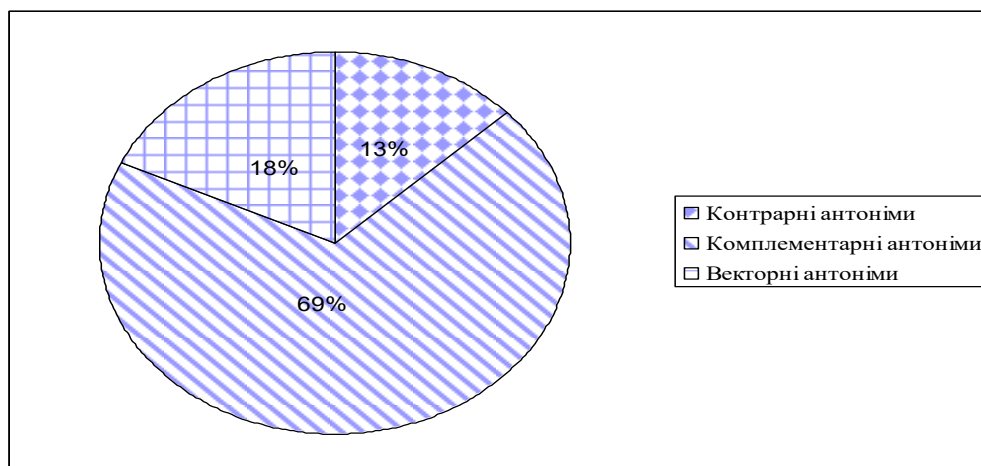
2. Другий клас антонімів – це комплементарні антоніми, які характеризуються відсутністю проміжних ланок: вся шкала протилежностей представлена двома компонентами, кожен з яких характеризується своїм значенням. Цей клас, за словами С. І. Вовчанської, відтворює «протилежність понять, що характеризуються кожне своїм значенням і доповнюють одне одного до вираження всього родового поняття».

В результаті нашого дослідження було встановлено, що цей тип антонімів є найчисельнішим – 22 пари-антонімів (69 %), наприклад, *e-money – paper currency*, *crypto-gains – crypto-losses*, *crypto-assets – crypto-liabilities*, *high-tech manufacturing job – low-tech manufacturing job*, *offline business – online business*.

3. Третій клас – це векторні антоніми, які виражають протилежність у направленості дій, станів, властивостей, ознак, відношень, який теж є малочисельним і нараховує лише 6 (18 %) антонімічних пар, наприклад, *to make money with bitcoin – to lose money with bitcoin*, *to buy cryptocurrency – to sell cryptocurrency*, *to open a cryptocurrency trading account – to close a cryptocurrency trading account*. До цього типу відносяться антоніми-конверсиви, хоча деякі мовознавців виділяють їх як окремий клас антонімів. Ці терміни описують одну й ту саму ситуацію з точок зору її учасників, які виконують протилежні функції, наприклад, *cryptobuyer – cryptoseller*, *cryptoholder – cryptoaccepter*.

Розподіл термінів-антонімів сучасної англомовної економічної терміносистеми за семантичним критерієм зображено на Рис. 2.1.

Розподіл термінів-антонімів за семантичним критерієм

Як бачимо з Рис. 2.1, комплементарні антоніми значно переважають над контрарними та векторними антонімами (контрарні антоніми – 13% векторні антоніми – 18%, комплементарні антоніми – 69%). У ракурсі нашого дослідження важливим завданням є з'ясувати, яким чином сучасна економічна терміносистема взаємодіє із загальноживаною лексикою. У процесі переосмислення загальноживаних слів, тобто термінологізації, відбувається збільшення потенційних можливостей значеневої структури звичайного слова, а також відбувається кількісне і якісне збагачення лексики. Головну роль у цьому грає метафора та метонімія.

Когнітивні дослідження останніх років (Дж. Лакофф, М. Джонсон, М. Тернер, З. Кевечеш, О.В. Александрова, О.С. Кубрякова, Н.Ф. Крюкова, О.О. Опарина, А.П. Чудинов та ін.) дозволили інтегрувати різноманітні підходи з метою розглянути метафору ґрунтовно.

У нашому дослідженні ми дотримуємося думки, що при метафоричному способі утворення сучасних економічних термінів метафора виступає як засіб вираження спеціального поняття й слугує для передачі знань, асоціює спеціальне поняття із загальновідомим та зв'язує ці асоціації по зовнішній подібності. Найбільш розповсюдженими видами метафор в досліджуваній сучасній англомовній економічній терміносистемі виступають: зооморфічні, воєнні та медичні метафори.

Яскравим прикладом зооморфічної метафори є термін міжнародної економіки «*Pacific Pumas*», який введений для позначення назви чотирьох найбільших ринків Тихоокеанського Латиноамериканського регіону, що включають Чилі, Колумбію, Мексику та Перу, які поділяють спільні тенденції позитивного зростання, стабільних макроекономічних основ, поліпшення управління та відкритості до глобальної інтеграції, отримав свою метафоричну назву від спільної ознаки з економічними ринками. Тобто економічні ринки Чилі, Колумбії, Мексики та Перу мають таку ж тенденцію до стрімкого розвитку, як швидкість, яку здатні розвивати такі тварини як «пуми»: *"Together, the US, EU and Pacific Pumas can set the foundation for an enlarged transatlantic bloc prepared to negotiate the opportunities and challenges of a Pacific century"* [Pacific Alliance captures 2021].

Ще однією сучасною зооморфічною метафорою у текстах економічної тематики є термін «*black swan*». Він був популяризований Н.Н. Талебом та означає «будь-яку подію, яка перевершує всі очікування та наслідки, подію, яку важко передбачити». Цей термін побудований на метафоричному перенесенні за ознакою неочікуваності та непередбачуваності появи таких птахів, як чорні лебеді. Прикладом теорії *black swan* є крах американського ринку житла під час фінансової кризи 2008 року. Наслідки були катастрофічними та глобальними, а сама подія була непередбачуваною. Також у 2008 році в Зімбабве був найгірший випадок гіперінфляції у 21-му столітті з піковим рівнем інфляції понад 79,6 млрд відсотків. Рівень інфляції на таку суму майже неможливо передбачити і може легко зруйнувати країну фінансово: *"Taleb later used the 2008 financial crisis and the idea of black swan events to argue that if a broken system is allowed to fail, it actually strengthens it against the catastrophe of future black swan events"* [Black Swan 2008].

Актуальною воєнною метафорою в період пандемії коронавірусу є економічний терміноелемент *bazooka*, що позначає величезну суму грошей, яку уряд надає під час кризи. Зазначений термін у воєнній термінології було

введено для позначення зброї, а саме ручного протитанкового гранатомету в армії США. Так як кризу фінансово-економічних систем країн світу, що була спричинена пандемією коронавірусу можна інтерпретувати як ворога. В свою чергу, уряди країн світу виступають в ролі воїна зі зброєю *bazooka* у боротьбі з ворогом-пандемією. Цей сучасний економічний термін побудований на метафоричному перенесенні за ознакою великого розміру такого, як військова зброя *bazooka*: *"Germany pledged unlimited cash to businesses hit by the coronavirus, in what finance minister Olaf Scholz described as a big "bazooka" to avert a crisis in the eurozone's largest economy"* [Germany wields "bazooka" 2021].

Медичною метафорою, яка пов'язана з пандемією коронавірусу є *coma*. Науковці порівнюють економічний спад з таким медичним діагнозом як кома, коли тимчасово припиняється значна частина діяльності головного мозку. *"We want massive, debt-financed disaster relief while the economy is in its medically induced coma"* [Krugman 2020].

Наступний тип семантичного термінотворення, властивий для досліджуваної сучасної економічної термінології – метонімізація. Основою метонімічного переносу найменувань, у результаті якого відбувається утворення термінологічних одиниць, є реальні зв'язки і відносини предметів і явищ об'єктивної дійсності. Це такі зв'язки і відносини, як просторові, причиннонаслідкові, атрибутивні, агентивні та ін. В нашій роботі виділяємо наступні способи метонімічного утворення сучасних економічних термінів: 1) найменування бірж, торгових палат, організацій, назви фондів, аукціонів за місцем їх дії та функціонування. Часто ці назви вживаються як означення до означуваних слів і дають постійні стійкі терміни-словосполучення, в основі яких лежить метонімічне перенесення (*"The American Recovery and Reinvestment Act"* (2009) – Американський акт про відновлення і реінвестування ; *"European Green Deal"* (2019) – Європейська зелена угода); 2) назви державних актів і законів за іменами вчених, державних діячів чи політиків. (*Obamacare* або *the Patient Protection and Affordable Care Act*

(2010) – Закон про захист пацієнтів та доступну охорону здоров'я; *Trumpcare* або *American Health Care Act* (2017) – Американський закон про охорону здоров'я). Найбільш популярним метонімом сучасної економічної терміносистеми є програма економічного розвитку *European Green Deal* або Європейська зелена угода, що позначає програму економічного розвитку Європейського Союзу, метою якої є перетворення Європи на клімат-нейтральний континент до 2050 року. Програма була затверджена у грудні 2019 року: "*Commission President Ursula von der Leyen outlined the **European Green Deal** today (11 December), vowing to "leave no-one behind" in the race to achieve a climate neutral economy by 2050*" [European Green Deal 2019].

Отже в результаті дослідження нашої вибірки ми дійшли висновку, що метафори зустрічаються в сучасній економічній терміносистемі частіше, ніж метонімія. Надзвичайно актуальною для сучасної економічної термінології є зооморфічна метафора, великий потенціал для економічної метафорики має воєнна та медична метафори. Специфіка метафор термінів економічних текстів вимагає розгляду їх функцій, і ми бачимо, що метафора, навіть як термін, залишається зображувальним засобом мови і демонструє здатність до розгортання образів, тобто до метафори повертається традиційна експресивна функція. Зазначимо, що семантичні асоціації (метафоризація та метонімізація) є важливим аспектом при запам'ятовуванні складних економічних терміноелементів.

2.3 Тематична характеристика сучасних економічних термінів

Існує багато думок щодо класифікації англомовних економічних терміноелементів. Більшість вчених сходяться на думці, що економічна термінологія зустрічається в багатьох різних сферах: О. Гутиряк (термінологія англійського маркетингу), З. Б. Куделько (термінологія

ринкових відносин), Ю. Сидоренко (біржова термінологія), О. Константинова (податкова термінологія), О. Дуда (термінологія кредитування та банківської справи) та інші.

Проведений нами аналіз сучасної англомовної економічної терміносистеми показав, що терміни існують непоодинокі. Досліджувані 1020 термінів можна класифікувати за сьома тематичними групами, а саме:

1. Терміни міжнародної економіки (190 або 18,6 %): *The United States-Mexico-Canada Agreement (USMCA)*; *Calexit*; *Trumpflation*; *Coronavirus Aid, Relief, and Economic Security Act (CARES Act)*; *The American Recovery and Reinvestment Act (ARRA)* тощо.

2. Терміни галузі фінансів, банківської сфери та страхування (88 або 8,6 %): *Credit default swaps (CDS)*, *Collateralized debt obligation (CDO)*, *Central Bank Digital Currency (CBDC)*, *knowledge-based authentication (KBA)*, *Point of sale (POS)* тощо.

3. Терміни фондового ринку та цінних паперів (75 або 7,4 %): *Dow 30*, *Bear Hug*, *The death cross*, *FANG Stocks* тощо.

4. Терміни бухгалтерського обліку та аудиту (92 або 9,0 %): *Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)*, *International Financial Reporting Standards (IFRS)*, *goodwill* тощо.

5. Терміни податкової справи (78 або 7,6 %): *Rev. Proc. – Revenue Procedure* роз'яснення методик і процедур практики оподаткування податковою адміністрацією (США), *STEP – small business tax education program* – консультаційна служба з оподаткування для малого бізнесу, *VITA – volunteer income tax assistance* – волонтерські консультаційні послуги з оподаткування (для інвалідів, неангломовних осіб та осіб з низькими доходами), *B.T.A. – Board of Tax Appeals* – податковий суд (в США) тощо.

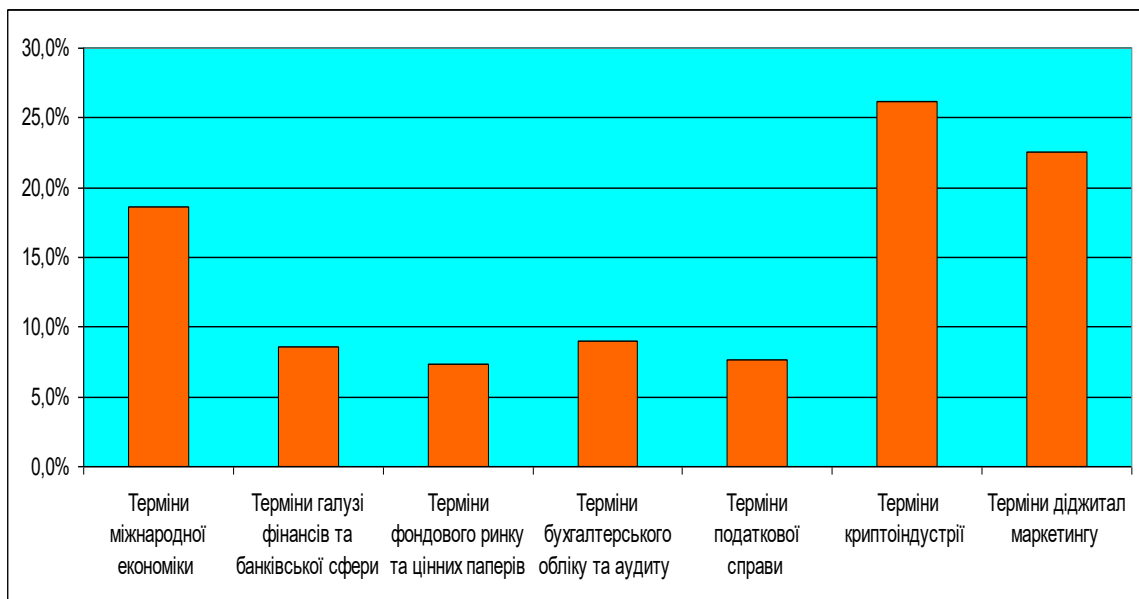
6. Терміни криптоіндустрії (267 або 26,2 %): *Segregated Witness (SEGWIT)*, *CryptoKitties*, *Decentralized apps (dApps)*, *Distributed Ledger Technology (DLT)*, *Non-fungible tokens (NFTs)* тощо.

7. Терміни діджитал маркетингу (230 або 22,5 %): *Customer lifetime value (CLV)*, *Net Promoter Score (NPS)*, *customer relationship management (CRM)*, *content management system (CMS)*, *Conversion rate optimization (CRO)* тощо.

Кількість термінів варіює від групи до групи. Визначимо, які тематичні групи є найчисельнішими. В аналізованому матеріалі сім тематичних груп відобразимо на Рис. 2.2.

Рисунок 2.2

Розподіл термінів економічної терміносистеми у тематичні групи

З рисунку 2.2 випливає, що три тематичні групи, а саме «Терміни міжнародної економіки», «Терміни криптоіндустрії» та «Терміни діджитал маркетингу» є найчисельнішими, які охоплюють 687 термінів (або 67,4 % всього досліджуваного матеріалу). Найбільша кількість термінів входить до тематичної групи «Терміни криптоіндустрії», що складає 267 термінів, тобто 26,2 %.

В тематичній групі «Терміни криптоіндустрії» найбільшу увагу привертає такий термін як *CryptoKitties*. Цей терміноелемент було введено для позначення блокчейн-гри на платформі Етеріум, розроблена *Axiom Zen*, яка дозволяє гравцям купувати, збирати, розводити та продавати віртуальних котів. Це одна з найдавніших спроб розгорнути блокчейн-технології для

відпочинку та дозвілля. Популярність гри в грудні 2017 року перевантажила мережу Етеріум, внаслідок чого вона зробила всебічно високу кількість транзакцій і значно сповільнила її. Віртуальні коти є породистими і мають унікальне число та 256 бітовий чіткий геном із ДНК та різними атрибутами (катрибутами), які можуть передаватися потомству: *“As of March, CryptoKitties had gained more than 1.5 million users who had conducted more than \$40 million in transactions”* [CryptoKitties blockchain sensation 2018].

Другу групу за кількістю неологізмів становить тематична група «Терміни діджитал маркетингу». Останнім часом набув популярності в даній групі такий термін як *web content*. В сучасній англійській мові терміноелемент діджитал маркетингу *web content* позначає текстовий, слуховий чи візуальний вміст, опублікований на веб-сайті. Контент – це будь-який творчий елемент, наприклад, текст, програми, зображення, заархівовані повідомлення електронної пошти, дані, електронні послуги, аудіо- та відеофайли та ін. Контент є ключовим фактором формування трафіку на веб-сайтах. Створення цікавого вмісту та його упорядкування за різними категоріями для зручності навігації є найважливішим для успішного веб-сайту. Крім того, важливо оптимізувати контент для пошукових систем, щоб він реагував на ключові слова, що використовуються для пошуку: *“What I love about content is it has the power to change people’s lives for a second or for a day or forever. Great content creates space for people to pause and reflect, and that space is where transformation happens»*. – Jolie Miller“ [COCA 2020].

Третю групу за кількістю неологізмів становить тематична група «Терміни міжнародної економіки». В даній тематичній групі найбільшою популярністю користується термін *gig worker*. Терміноелемент *gig worker* в сучасній англійській мові був введений для позначення незалежного підрядника, працівника онлайн-платформ, працівника контрактних фірм, працівника за викликом та тимчасового працівника. Гіг-працівник укладає офіційні угоди з компаніями на вимогу для надання послуг клієнтам компанії: *“By embracing the changes brought by Covid-19 – leaning their*

*workforces and relying more and more on fractional workers – companies have driven down costs and become much more efficient, which means more demand (and more opportunities) for **gig workers**“ [Five Ways 2021].*

Результати нашого дослідження показали, що незначну кількість економічних термінів (менше 10%) формують чотири тематичні групи, а саме «Терміни галузі фінансів та банківської сфери», «Терміни фондового ринку та цінних паперів», «Терміни бухгалтерського обліку та аудиту» та «Терміни податкової справи», які охоплюють 333 терміни (або 32,6 % всього досліджуваного матеріалу). Найменшою за кількістю термінів є тематична група «Терміни фондового ринку та цінних паперів», що складає всього 75 термінів або 7,4 %.

Отже, як видно з Рис. 2.2, нерівномірний розподіл термінів англомовної економічної терміносистеми може свідчити про те, що динамічні процеси, пов'язані з цифровізацією фінансів відіграли ключову роль у поповненні лексичного складу сучасної економічної терміносистеми. Нові лексичні одиниці з'явилися в умовах економічної нестабільності в результаті поширення вірусу Ковід-19 на тлі швидкого впровадження нових технологій та моделей поведінки на підтримку віддаленої роботи та проживання. Безперечно, запропонована класифікація не є вичерпною і може доповнюватися новими групами, враховуючи інтенсивний та постійний розвиток нових понять економічної терміносистеми.

2.4 Функційні параметри англомовних економічних термінів

Будь-яку термінологічну систему можна розглядати, як сукупність слів і словосполучень, що вживаються у відповідній науково-технічній сфері, які виражають спеціальні поняття і необхідні для називання її специфічних

об'єктів, на відміну від звичайної лексики, яка має «соціально-обов'язковий характер».

Відомо також, що вагомим засобом інтеграції науки є її мова, основу якої складає термінологія, що являє собою динамічну єдність, оскільки кожна природнича наука обов'язково складається з трьох моментів, а саме: з ряду чинників, які складають її зміст, із уявлень, викликаних ними та термінів, якими ці уявлення виражаються.

Щодо функції термінів у тексті, то можна стверджувати, що термін виконує ті самі функції, що і загальноживана лексика. Проте сфера функціонування вносить свої професійні особливості.

Є три основні функції терміна (за В. М. Лейчиком):

- 1) номінативна – термін називає спеціальні об'єкти, їхні ознаки або дії;
- 2) сигніфікативна – термін позначає загальне поняття, яке є елементом системи спеціальних понять певної галузі науки чи техніки;
- 3) комунікативна – термін передає фахові знання у часі та просторі [Лейчик 2009, с. 63–68].

Проте, варто виділяти ще дефінітивну функцію, яка полягає в тому, що термін є засобом логічного визначення спеціального поняття. Цією функцією терміноелемент не обмежується. Спостерігаємо когнітивну функцію терміна. Вона визнає термін у результаті тривалого процесу пізнання сутності предметів та явищ. У цьому процесі термін виявляється результатом тривалого наближення до адекватності спеціального значення.

Погоджуємося, що результати інтелектуального розвитку носіїв у певній галузі нагромаджуються у термінах. Так, наприклад, в статті *“The Biggest Risks Of Investing In Bitcoin”* [The Biggest Risks 2021] термін *bitcoin* виконує одночасно номінативну, сигніфікативну і комунікативну функцію, адже саме він несе основне інформативне навантаження в заголовку статті. Цей термін не лише називає поняття і прив'язує всю статтю до галузі знань «економіки» (сфери криптоіндустрії), але і є засобом комунікації, тобто передачі інформації. Крім того, цей термін виконує і рекламну функцію,

адже головна мета статті – це переконати читача в тому, що саме *bitcoin* є засобом інвестування і майбутньому трейдеру необхідно враховувати ризики, які пов'язані із можливою втратою коштів: *“As a futures trader, you can at least rest assured that the futures markets traded on the exchanges are regulated. If you have a dispute, you will have a regulatory audience. If you step outside this world toward the unregulated and decentralized world of cryptocurrencies, you may be on your own. Maybe you're willing to take that risk. If you are, then it's important to fully understand what you're getting into — not just what you can gain, but everything that you can lose”* [Risks Of Investing 2021].

Економічні терміни можуть виконувати також емоційну функцію, тобто автор за допомогою терміну хоче викликати в читача позитивну чи негативну емоцію. Наприклад, *“During the first Covid-19 lockdown last April, the **economic output** of the UK was 25 per cent lower than it was before the pandemic began. **That enormous hit to output** was the result of large swathes of the **economy being put into forced hibernation** due to government-imposed restrictions”* [The first lockdown 2021].

В наведеному уривку статті виділені економічні терміни виконують не лише інформаційну функцію, але й емоційну, адже автор усіма можливими способами намагається викликати у читача негативне ставлення до понять *«Covid-19 lockdown, pandemic, government-imposed restrictions»*.

Приклад позитивного впливу на читача репрезентовано в наступному уривку статті: *“**Economic activity** picked up in the spring and summer as restrictions eased and even though national and local lockdowns returned at the end of 2020, as Covid-19 cases rose again, there was optimism that 2021 would bring **a recovery** as vaccines were approved and rolled out“* [The latest Covid-19 lockdown 2021].

Виділені терміни, мають позитивне значення. До того ж автор подає визначення самого терміна для того, щоб більша кількість читачів розуміла про, що йде мова, наводить статистику і все для того, щоб викликати в

читача зацікавленість і позитивну емоцію, надію на економічне відновлення за рахунок майбутнього процесу вакцинування.

Однак, публіцистичний стиль загалом виконує дві основні функції інформаційну функцію і функцію впливу на читача. Як зазначає Л. Г. Кайда, автор повинен чітко розраховувати ефект впливу на читача, який повинен визначатися самою структурою тексту і підтримуватися всіма його компонентами [Кайда 1989, с. 44].

Це означає, що автор статті не лише повідомляє факти, а й дає їм оцінку, переконуючи читача у правильності своєї точки зору. Саме він обирає найдоцільніші мовні одиниці, в тому числі й терміни, для досягнення поставленого завдання. Саме тому акцентуємо увагу на основній функції терміна – здатності виражати наукове поняття в економічних текстах.

Термін є основою складовою публіцистичного економічного тексту та визначає його комунікативні та тематичні аспекти. Типологію економічних термінів у тексті здійснюємо на основі напрацювань Е. Ф. Скороходька [Скороходько 2006, с.24], який розрізняє типи термінів відповідно до системо- та текстозумовлених характеристик, які визначаються роллю терміна в системі мови та у конкретному тексті.

До системозумовлених характеристик належать дві градуальні ознаки – когнітивна вартість та інформаційна насиченість. Когнітивна вартість вимірюється кількістю безпосередніх та опосередкованих семантичних дериватів, інформаційна насиченість – кількістю безпосередніх та опосередкованих семантичних складників [Скороходько 2006, с. 12].

Між когнітивною вартістю та інформаційною насиченістю є обернена залежність. Терміни із великою когнітивною вартістю, а саме: *recover*, *activity*, *output* за допомогою яких утворюється значна кількість інших термінологічних словосполучень – семантичних дериватів, відзначаються малою інформаційною насиченістю.

Таким чином, це загальні терміни, які мають незначне смислове навантаження. І, навпаки, терміни із невеликою когнітивною вартістю

(невеликою кількістю семантичних дериватів – переважно терміни, які складаються із багатьох компонентів мають велику інформаційну насиченість та передають нову інформацію).

Для підтвердження вищевикладеного наведемо як приклад фрагмент публіцистичного тексту: *“The **bitcoin price** is more than 15% lower than where it began the month, with **ethereum** and other major **cryptocurrencies** falling even further. This week, China sent **bitcoin tumbling** further after it declared all **cryptocurrency-related financial activities** illegal – wiping \$150 billion worth of value from the combined **crypto market**. Ahead of China's latest **bitcoin and crypto crackdown**, analysts at Wall Street giant **JPMorgan JPM** – 0,9% have warned big investors have begun pivoting out of **bitcoin futures** and into **ethereum** amid a “strong divergence in demand” [JPMorgan Warns 2021]*

Запропонований фрагмент тексту має на меті познайомити адресанта із проблемою падіння ціни біткоїну та стрімкого зниження ціни на інші криптовалюти. Аналітики також попереджають, що інвестори почали відмовлятися від біткоїнів на користь криптовалюти етирїум, до того ж ціна на останню може стрімко зрости через стрімкий попит на неї. Для досягнення цієї мети автор оперує термінами з когнітивною вартістю та інформаційною насиченістю.

Терміни *price*, *tumbling*, *market*, *crackdown* є прикладами термінів із великою когнітивною вартістю. Однак у фрагменті переважають терміни із великою інформаційною насиченістю, тобто термінологічні словосполучення, які уточнюють простіші поняття. На початку фрагменту вжито гіперонім *bitcoin*. Гіпонімами гіпероніма *bitcoin* у тексті є *bitcoin price*, *bitcoin crackdown* та *bitcoin futures*.

Автор, спочатку, наводить статичні дані щодо криптовалюти, потім вказує причини через які ринок біткоїну впав, а вкінці переконує читача в яку саме криптовалюту необхідно інвестувати кошти. Прикладами термінів з інформаційною насиченістю в цьому фрагменті є: *cryptocurrency-related*

financial activities, bitcoin tumbling, bitcoin futures, bitcoin price, strong divergence in demand тощо.

Терміни з інформаційною насиченістю виконують у тексті роль інформативних маркерів і їхня функція – інформаційна. Зауважимо, що на термінологічні словосполучення в економічних текстах припадає найбільше семантичне навантаження, вони забезпечують високу інформативність спеціального тексту. Отже, максимальна кількість інтелектуальної інформації про явища, ознаки, характеристики тощо передається за допомогою термінологічних словосполучень.

Щодо термінів із когнітивною вартістю, то у тексті вони виконують роль категоріальних або індикативних маркерів. Такі терміни зв'язують нову інформацію з певними базовими категоріями відповідної галузі науки. Їхня основна функція – індикативна: вони є показниками тих поняттєвих категорій, до яких належить текст.

Таким чином, в результаті розгляду терміна в науковому тексті кількість його семантичних дериватів можна номінувати як індикативну вартість терміна, а кількість семантичних компонентів – його інформаційною вартістю. Залежно від абстрактності тексту розрізняємо такі текстозумовлені типи термінів:

- 1) інтрагалузові (вузькогалузові, вузькоспеціальні) терміни;
- 2) екстрагалузові терміни;
- 3) загальнонаукові й загальнотехнічні терміни.

Процес розрізнення цих груп термінів є досить складним, оскільки чіткого розмежування між ними немає. Часто залежно від тексту екстрагалузові чи загальнонаукові терміни можуть стати інтрагалузовими. Групування термінів за таким принципом ми здійснювали в процесі їх аналізу у терміносистемі.

Для аналізу текстозумовлених характеристик термінів нижче ми наводимо, як приклад, фрагмент публіцистичного тексту: The UK's GDP fell by 9.8% in 2020, the steepest *drop* since consistent records began in 1948.

However, it has been growing strongly in recent months, with an *increase* of 4.8% in April to June 2021, compared to the previous three months. It's not clear when the UK's economic activity will reach *pre-pandemic levels*, but *analysis* published by the Financial Times suggests that it is entirely possible that this will happen before the end of 2021. *This growth* has been good news for the public finances, with **Government borrowing** well below the **Office for Budget Responsibility's (OBR) forecasts**. The **Government** borrowed £78 billion between April and July 2021. This was £62 billion less than during the same *period* last year and well below the **OBR's forecasts** from March 2021 (as shown in the chart below). This may leave the **Chancellor** with more *room* to manoeuvre in the autumn Spending Review. Inflation this month was surprisingly low given the *scale* of the *recovery*, at 2.0%. However, this may be partly linked to prices rising this time last year (as restrictions from the first lockdown were eased), and most *forecasters* think that inflation is likely to temporarily rise again towards the end of the year [Borrowing continues to fall 2021].

У зазначеному фрагменті присутні терміни усіх текстозумовлених типів. Загальнонаукові терміни позначені у фрагменті курсивом, Інтрагалузеві (вузькогалузеві) терміни, тобто економічні терміни, виділені підкресленням. Щодо екстрагалузевих (міжгалузевих) термінів, які виділені напівжирним курсивом, то зауважимо, що в уривку трапляються політичні терміни, проте деякі з них стають економічними термінами.

Отже, можна стверджувати, що сприяють функціонуванню терміна засоби масової інформації. Основною метою використання терміноелементів у публіцистичних статтях є прагнення до достовірності, об'єктивного відображення реальності. Однакову функцію виконують не всі терміни у тексті. Наприклад, є терміни з когнітивною вартістю та терміни з інформаційною насиченістю.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження актуальних напрямів розвитку термінології варто зауважити, що хоча різні галузі знань науки й техніки характеризуються значними відмінностями, терміносистеми, які обслуговують їх, мають низку загальних рис, адже всі вони формуються із лексичного матеріалу тієї мови, якою розмовляють учені, що її створюють, з використанням певних логічних закономірностей. Сьогодні основними завданнями термінознавства є впорядкування та стандартизація національних і міжнародних терміносистем. Аналіз досвіду лінгвістів і термінознавчих шкіл є фундаментом для будь-якого термінологічного дослідження.

Терміни, будучи одиницями будь-якої конкретної природної чи штучної мови, мають у результаті стихійно сформованої чи особливо свідомої колективної домовленості спеціальне термінологічне значення. Воно може бути вираженим або в словесній формі, або в тому чи іншому формалізованому вигляді й досить точно та повно відображує основні, істотні на цьому рівні розвитку науки й техніки ознаки відповідного поняття, яке позначає термін. Проаналізувавши зв'язок економічної терміносистеми з терміносистемами суміжних дисциплін, ми вважаємо, що при розмежуванні терміносистем у центрі уваги має бути саме їх семантичний взаємозв'язок. Якщо термін суміжної дисципліни має сенс, який співвідносить його з економічною діяльністю, то цей термін варто відносити до межових економічних термінів.

Економічний термін як елемент економічної терміносистеми відображає всю багатогранність і динамічність процесів, які відбуваються як у середині самої економічної системи, так і в сучасному суспільстві в цілому. Вивчення складних мовних процесів економічної терміносистеми дає змогу глибше та послідовніше простежити процес еволюції мовної системи в цілому й, безумовно, є перспективним для подальших досліджень. Найбільш

продуктивним серед усіх типів скорочення виступає аббревіація. Це пов'язано з необхідністю максимально точно передати зміст термінологічної одиниці економічної терміносистеми, використавши при цьому мінімальну кількість мовних засобів.

В результаті дослідження нашої вибірки ми дійшли висновку, що метафори зустрічаються в сучасній економічній терміносистемі частіше, ніж метонімія. Надзвичайно актуальною для сучасної економічної термінології є зооморфічна метафора, великий потенціал для економічної метафорики мають воєнна та медична метафори. Специфіка метафор термінів економічних текстів вимагає розгляду їх функцій, і ми бачимо, що метафора, навіть як термін, залишається зображувальним засобом мови і демонструє здатність до розгортання образів, тобто до метафори повертається традиційна експресивна функція. Зазначимо, що семантичні асоціації (метафоризація та метонімізація) є важливим аспектом при запам'ятовуванні складних економічних терміноелементів.

Нерівномірний розподіл термінів сучасної англійської економічної терміносистеми може свідчити про те, що динамічні процеси, пов'язані з цифровізацією фінансів відіграли ключову роль у поповненні лексичного складу сучасної економічної терміносистеми. Нові лексичні одиниці з'явилися в умовах економічної нестабільності в результаті поширення вірусу Ковід-19 на тлі швидкого впровадження нових технологій та моделей поведінки на підтримку віддаленої роботи та проживання. Безперечно, запропонована класифікація не є вичерпною і може доповнюватися новими групами, враховуючи інтенсивний та постійний розвиток нових понять економічної терміносистеми. Можна стверджувати, що засоби масової інформації сприяють функціонуванню терміна. Використання термінів у публіцистиці зумовлене прагненням достовірності, об'єктивного відображення реальності. Терміни у тексті можуть виконувати різні функції. Так, розрізняємо терміни з когнітивною вартістю та терміни з інформаційною насиченістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии. *Языковедение* : сборник статей по языковедению. Москва : Учпедгиз, 1939. С.54–55.
- 2.Володина М. Н. Когнитивно-информационная природа термина и терминологическая номинация : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 1998. 345 с.
- 3.Григоренко Н. О. Структурно-семантичні особливості термінів у сучасній англійській мові. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2010_150/10gno.pdf (дата звернення: 12.07.2021).
- 4.Гринев-Гриневиц С. В. Терминоведение: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва : «Академия», 2008. 307 с.
- 5.Губик С. В. Когнитивно-дискурсивное исследование английского экономического массмедийного дискурса : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Уфа, 2006. 28 с.
- 6.Гумовська І. М. Англійська юридична термінологія в економічних текстах : генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти : автореф. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Львів, 2000. 19 с.
- 7.Дорошенко С. М. Формування та розвиток української термінології нафтогазової промисловості : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Київ, 2004. 191 с.
- 8.Дуда О. І. Процеси термінологізації в сучасній англійській мові (на матеріалі літератури з кредитно-банківської справи) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Київ, 2001. 19 с.

9. Думашівський Я. Є. Синонімія дієслів руху у мові французької спортивної преси : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05. Київ, 2002. 20 с.
10. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Кудельков З. Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти : навч. посіб. Київ : Вид. дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
11. Житнікова К. В. Фразеологічні одиниці в англійській терміносистемі менеджменту та маркетингу: семантико-прагматичний аспект (на матеріалі журналу «Journal of World Business») : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2008. 20 с.
12. Іващишин О. М. Англійські термінологічні словосполучення у текстах з проблем техногенного впливу на довкілля : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2007. 263 с.
13. Іщенко В. Л. Англійський багатоконпонентний економічний термін (парадигматичний та синтагматичний аспекти) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2002. 18 с.
14. Комарова З. И. Ненормативная терминологическая лексика в отраслевой терминосистеме и терминологическом словаре. *Житниковские чтения: актуальные проблемы лексикографирования научных исследований* : материалы межвуз. научн. конф. (Челябинск, 08.09.2000). Челябинск, 2000. С.15–16.
15. Константінова О. В. Структурно-семантичні особливості термінів оподаткування в американському і британському варіантах сучасної англійської мови : автореф. дис. ... філол. наук : 10.02.04. Київ, 2004. 20 с.
16. Куделько З. Б. Англійська терміносистема ринкових взаємин: синтагматичні та парадигматичні особливості : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівці, 2003. 245 с.
17. Лейчик В. М. Терминоведение. Предмет, методы, структура : учеб. пособие. Москва : Книжн. дом «Либроком», 2009. 256 с.

- 18.Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии: Вопросы теории и методики : учеб. пособ. Москва : Изд-во АН СССР, 1961. 158 с.
- 19.Микульчик Р. Б. До питання про класифікацію фізичних термінів-епонімів. Українська термінологія і сучасність. *Науковий вісник КНЕУ*. Київ, 2007. Вип. VII. С. 178–181.
- 20.Михайлова Т. В. Семантичні відношення в українській науково-технічній термінології : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2002. 218 с.
- 21.Моргунова М. Н. Лексика сфери бізнеса в сучасному англійському мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Ростов-на-Дону, 2003. 227 с.
- 22.Новосьолова К.О. Розвиток англійської економічної терміносистеми наприкінці 20-го початку 21-го століття: соціокультурний та словотворчий аспекти. *Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу*. (м. Житомир, 21.05.2021). Житомир, 2021. С.79–80.
- 23.Панько Т. І. Українська термінологія в історичному осмисленні та перспективному баченні. *Проблеми української науково-технічної термінології*. Львів: Видавництво Львівського політехнічного інституту. С. 3–4.
- 24.Пушкрєва І. А. Економічна терміносистема як метаязык описания мир-системы (на матеріалі англійського і російського мов) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.19. Барнаул, 2006. 198 с.
- 25.Реформатский А. А. Введение в языковедение / под ред. В. А. Виноградова : учеб. пособ. Москва : Аспект Пресс, 1996. 536 с.
- 26.Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
- 27.Сергєєв Т. С. Аббревіатура в системі лексических скорочень. *Філологічні науки. Проблеми теорії і практики*. Тамбов, 2013. С.174–179.

28. Сидоренко Ю. Н. Пути формирования английской биржевой терминологии : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Омск, 2005. 20 с.
29. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: Вопросы теории : учеб. пособ. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 248 с.
30. Татаринов В. А. Теория Термина: история и современное состояние. *Темноведение* : учебный вестник. Москва, 1996. С.190–191.
31. Цимбал Н. А. Сучасна українська термінологія органічної хімії : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Умань, 2007. 135 с.
32. Шапран Д. П. Сучасна українська термінологія маркетингу : семантика та прагматика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Дніпропетровськ, 2004. 207 с.
33. Black Swan. URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/blackswan.asp> (accessed: 12.07.2021).
34. Borrowing continues to fall faster than expected. URL: <https://obr.uk/borrowing-continues-to-fall-faster-than-expected/11233> (accessed: 12.08.2021).
35. Caselli F., Wilbur J. Cross-Country Technology Diffusion: the Case of Computers. *AEA Papers and Proceedings, American Economic Reviews*. 2001. № 2. P. 328–335.
36. (COCA) Corpus of Contemporary American English. URL: <http://corpus.byu.edu/coca/> (accessed: 28.09.2021).
37. CryptoKitties blockchain sensation raises \$12 million. URL: <https://venturebeat.com/2018/03/20/cryptokitties-blockchain-sensation-raises-12-million/> (accessed: 25.08.2021).
38. Crystal D. A New Linguistic World. *The Official Commemorative Album for the Millennium*. 1999. P. 228–231.

39. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014. URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0025&r2> (accessed: 25.08.2021).
40. Economists trim forecasts and investors feel jitters over Delta variant. URL: <https://www.ft.com/content/c21958ff-80d2-4b3b-863c-c492b361b2a55674> (accessed: 10.08.2021).
41. EU Commission unveils “European Green Deal“: The key points. URL: <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-commission-k127-unveils-european-green-deal-the-key-points/> (accessed: 10.08.2021).
42. Five Ways Covid-19 Changed Gig Work For Good. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2021/04/28/five-ways-covid-19-changed-gig-work-for-good/?sh=280e2abb1a43> (accessed: 28.08.2021).
43. Germany wields “bazooka“ in fight against coronavirus. URL: <https://www.ft.com/content/1b0f0324-6530-11ea-b3f3-fe4680ea68j> (accessed: 12.07.2021).
44. Is Bitcoin a Waste of Electricity, or Something Worse? URL: <https://www.nytimes.com/2018/02/28/business/economy/bitcoin-electricity-productivity.html> (accessed: 12.07.2021).
45. JPMorgan Warns Big Investors Are Suddenly Dumping Bitcoin For Ethereum Amid A \$150 Billion Crypto Price Crash. URL: <https://www.forbes.com/sites/billybambrough/2021/09/26/jpmorgan-warns-big-11-investors-are-suddenly-dumping-bitcoin-for-ethereum-amid-a-150-b> (accessed: 12.07.2021).
46. Krugman P. The US economy is in a “medically induced coma“ and needs massive fiscal aid to weather the coronavirus. URL: <https://www.businessinsider.com/paul-krugman-us-economy-coma-coronavirus-12-more-fiscal-aid-2020-3> (accessed: 20.08.2021).
47. NYSE Owner Launches Long-Awaited Bitcoin Futures. URL: <https://www.wsj.com/articles/nyse-owner-to-launch-long-awaited-bitcoin-futures-11569153649> (accessed: 11.08.2021).

48. Pacific Alliance captures zeitgeist in era of “mega“ trade agreements. URL: <https://www.ft.com/content/17754b8a-aec3-11e3-a08800144feab7de> (accessed: 12.07.2021).
49. Picht H. Introduction to “Comparison of the Theoretical Foundations of Terminology in Eastern Europe and Western Countries“ colloquia. *The 14th European Symposium on Language for Special Purposes*. London, 2003. P. 72.
50. Senate scrambles to strike deal on \$1T pandemic relief for businesses, families. URL: <https://abcnews.go.com/Politics/senate-scrambles-strike-deal-1tpandemic-relief-business/story?id=69713460> (accessed: 10.08.2021).
51. The Biggest Risks Of Investing In Bitcoin. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2021/06/17/the-biggest-risks-of-investing-in-bitcoin/?sh=604f94cf4afd> (accessed: 28.08.2021).
52. Where the latest Covid-19 lockdown will hit the economy. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/where-the-latest-covid-19-lockdown-will-hit-the-economy-cjxr9cnwg> (accessed: 28.08.2021).
53. Why Trumponomics won't make America great again. URL: <https://www.economist.com/leaders/2017/05/13/why-trumponomics-wont-make-america-great-again> (accessed: 12.08.2021).

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

54. Webster's New World Dictionary of the American Language Online. URL: <https://www.websters-online-dictionary.org/> (accessed: 21.09.2021).
55. Oxford English Dictionary of the English Language Online. URL: <https://www.public.oed.com/> (accessed: 05.07.2021).
56. Cambridge International Dictionary Online. URL: <https://www.dictionary.cambridge.org/> (accessed: 08.09.2021).

ПРОДУКТИВНІ АФІКСАЛЬНІ МОДЕЛІ
СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

N = V+ing	N=V+or	N=V+ er	N=V + ee	N=V + ment
<i>investing, n</i>	<i>administrator, n</i>	<i>freelancer, n</i>	<i>employee, n</i>	<i>investment, n</i>
<i>mining, n</i>	<i>investor, n</i>	<i>miner, n</i>	<i>assignee, n</i>	<i>agreement, n</i>
<i>processing, n</i>	<i>creditor, n</i>	<i>promoter, n</i>	<i>grantee, n</i>	<i>attachment, n</i>
<i>routing, n</i>	<i>debtor, n</i>	N=V+ty	<i>mortgagee, n</i>	<i>abridgment, n</i>
<i>staking, n</i>	<i>auditor, n</i>	<i>volatility, n</i>	<i>lessee, n</i>	<i>employment, n</i>
<i>checking, n</i>	<i>regulator, n</i>	<i>activity, n</i>	<i>patentee, n</i>	<i>advertisement, n</i>
Adj = V+ed	Adj = V+ing	Adj = N+al	Adj = V+ive	V = N+ize
<i>financed, adj</i>	<i>consuming, adj</i>	<i>industrial, adj</i>	<i>competitive, adj</i>	<i>subsidize, v</i>
<i>imported, adj</i>	<i>taxing, adj</i>	<i>managerial, adj</i>	<i>productive, adj</i>	<i>patronize, v</i>
V = N+ ate	V = re +V	V = out+V	N=de+V+tion	N=re+V+ing
<i>stagnate, v</i>	<i>refinance, v</i>	<i>outsource, v</i>	<i>deregulation, n</i>	<i>refinancing, n</i>
<i>deliberate, v</i>	<i>rehire, v</i>	<i>outspend, v</i>	<i>devaluation, n</i>	<i>retraining, n</i>
N=tele+V+ing		N=crypto+V+er		
<i>teleordering, n</i>		<i>cryptobuyer, n</i>	<i>cryptoseller, n</i>	
<i>teleshopping, n</i>		<i>cryptoaccepter, n</i>	<i>cryptoholder, n</i>	

ПРОДУКТИВНІ МОДЕЛІ
СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ
УТВОРЕНИХ ШЛЯХОМ СЛОВОСКЛАДАННЯ ТА ТЕЛЕСКОПІЄЮ

N=N+N	N=Adj+N	N=N+Prep+N	
<i>Trumpflation, n</i>	<i>altcoin, n</i>	<i>cost-per-click, n</i>	
<i>Italexit, n</i>	<i>litecoin, n</i>	<i>cost-per-view, n</i>	
<i>bitcoin, n</i>	<i>e-cash, n</i>	<i>pay-per-click, n</i>	
<i>blockchain, n</i>	<i>e-currency, n</i>	N=Adj+V+ing	
<i>Calexit, n</i>	<i>e-commerce, n</i>	<i>e-filing, n</i>	<i>e-tendering, n</i>
<i>Grexit, n</i>	<i>e-mall, n</i>	<i>e-tailing, n</i>	<i>e-ordering, n</i>
<i>Brexit, n</i>	<i>fintech, n</i>	<i>e-informing, n</i>	<i>e-invoicing, n</i>

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of the contemporary English economic terminological system, which is still insufficiently unexplored.

The object of the work can be defined as structural and semantic features English economic terms.

The main aim of the paper consists in disclosing the socio-cultural and word-formation functioning of the English economic terminological system at the end of the XX - at the beginning of the XXI century. It determined the accomplishment of such objectives as: profound analysis and systematization of the theoretical foundations of the English economic terminological system investigation; research of the structural and semantic features of contemporary economic terminology.

The definitions of an “economic term” and an “economic terminology” are offered in the work. The functional parameters of contemporary English terms are determined.

The scientific novelty of the presented research lies in an attempt to study the structural and semantic features of the contemporary English economic terminological system. The productive models of term formation are identified and described in the work. The distribution of economic terms into thematic groups is made.

Key-words: *economic term, economic terminological system, thematic group, synonymy, antonymy, term with cognitive value, term with information density*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Новосьолова Катерина Олегівна _____,
студент(ка) 2 курсу магістратури, форми навчання заочної _____,
факультету іноземної філології _____, спеціальність 035 Філологія _____,
освітньо-професійна програма Мова і література (англійська) _____, адреса
електронної пошти katerina180390@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему
«Розвиток англomовної економічної терміносистеми наприкінці ХХ – початку
ХХІ століть: соціокультурний і словотворчий аспекти»
відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що
визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких
ознайомлений/ознайоmлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є
ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям
академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою
Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____

ПІБ (студент) _____